

Міністерство освіти і науки України Національний університет «Києво-
Могилянська академія»

Факультет соціальних наук та соціальних технологій

Кафедра соціології

Кваліфікаційна робота
освітній ступінь – магістр

на тему:

**«Соціокультурні фактори зв'язку онлайн-взаємодії студентської
молоді та поведінки в офлайні»**

Виконав: студент 2-го року
навчання

Спеціальності 054 Соціологія

Букрєєв Андрій

Олександрович

Наукова керівниця: Осипчук. А.Д, к.

соц. н., доцентка кафедри

соціології НаУКМА

Рецензент/ка:

Кваліфікаційна робота захищена з оцінкою _____

Секретар/ка ЕК: _____ «___» _____ 2026 р.

Київ – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Теоретико-концептуальні засади дослідження соціокультурних факторів взаємозв'язку онлайн-взаємодії та офлайн-поведінки студентської молоді.....	8
1.1. Основні соціологічні підходи до аналізу взаємозв'язку онлайн-взаємодії та офлайн-поведінки.....	8
1.2. Цифрова самопрезентація, мережеві комунікації та медіатизація повсякденності в сучасних соціологічних дослідженнях.....	15
1.3. Соціокультурні механізми впливу цифрових практик на офлайн-поведінку студентської молоді.....	20
Висновки до першого розділу.....	26
РОЗДІЛ 2. Емпіричне дослідження соціокультурних факторів взаємозв'язку онлайн-взаємодії та офлайн-поведінки студентської молоді.....	29
2.1. Методологія та дизайн кількісного дослідження.....	29
2.2. Операціоналізація основних понять дослідження та характеристика вибіркової сукупності.....	31
2.3. Результати емпіричного дослідження зв'язку онлайн-взаємодії та офлайн-поведінки студентської молоді.....	36
2.3.1. Цифрова самопрезентація та практики поведінкового самоконтролю.....	37
2.3.2. Гібридизація онлайн та офлайн-комунікації студентської молоді.....	42
2.3.3. Цифрові практики в умовах війни та психологічна підтримка студентської молоді.....	47
2.3.4. Соціокультурний бекграунд та особливості цифрових практик студентської молоді.....	51

Висновки до другого розділу.....	54
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ.....	66
Додаток А. Анкета дослідження.....	66
Додаток Б. Результати статистичного аналізу.....	72

ВСТУП

Протягом останнього десятиріччя цифрові технології та соціальні мережі стали одним з ключових середовищ соціальної взаємодії молоді. Комунікація в онлайн-просторі все більше інтегрується у повсякденні практики, впливаючи на способи самопрезентації, підтримання соціальних зв'язків, формування ідентичності та поведінку людей в офлайн-світі. Для студентської молоді цифрове середовище виступає не просто інструментом комунікації, але також є важливим простором соціалізації, емоційної підтримки та конструювання соціального досвіду.

Актуальність цієї проблематики посилюється високим рівнем цифрової інтеграції українського суспільства. За даними Digital 2024: Ukraine, на початку 2024 року в Україні налічувалося близько 29,6 мільйона інтернет-користувачів, а кількість користувачів соціальних мереж становила понад 24 мільйони осіб. Окрім цього, результати UNICEF U-Report, проведеного у 2022 році свідчать про особливу популярність соціальних мереж серед молоді, адже згідно з наведеними у дослідженні даними, 83.4% молодих респондентів отримують більшу частину інформації з інтернету та соціальних мереж (Kemp, 2024; UNICEF Ukraine, 2022).

Сучасні дослідження також демонструють, що цифрове середовище все більше впливає не лише на культуру споживання інформацій, а й також на повсякденні поведінкові практики молоді. Дослідження українського медіа-споживання у 2024 році показало, що месенджери та соціальні мережі стали основними каналами отримання інформації та комунікації, особливо серед молодих аудиторій. Сучасна концепція цифрової соціології полягає в переконанні, що онлайн та офлайн-взаємодія більше не функціонують як ізольовані сфери, а формують гібридний соціальний простір, у якому цифрові практики впливають на офлайн-комунікацію, соціальні зв'язки та повсякденну поведінку індивідів (Castells, 2010; Wellman, 2001; Jurgenson, 2012).

Особливого значення ця проблематика набуває в умовах повномасштабної війни в Україні. Онлайн-середовище стало важливим інструментом координації повсякденного життя, отримання інформації, підтримання соціальних контактів та психологічної адаптації молоді до умов невизначеності та постійної загрози. Дослідження ПРООН та Міністерства молоді і спорту України, присвячені впливу війни на українську молодь, демонструють зростання значення цифрових платформ як інструментів комунікації, психологічної підтримки та повсякденної координації в умовах соціальної нестабільності (UNDP, 2024).

Унікальність цього дослідження полягає у фокусуванні на аспекті впливу різноманітних соціокультурних змінних на взаємозв'язок онлайн-взаємодії та офлайн-поведінки студентської молоді. На відміну від значної частини досліджень, які аналізують цифрове середовище переваж через призму медіаспоживання, цифрової залежності або впливу соціальних мереж на психоемоційний стан індивідів, ця робота зосереджується на тому, як саме цифрові практики інтегруються у повсякденну офлайн-взаємодію. Особлива увага приділяється таким аспектам, як цифрова самопрезентація, трансляція комунікативних практик з онлайн-світу у живу взаємодію, формування гібридних форм соціальних зв'язків та регуляція офлайн-поведінки через цифрові норми та практики. Окрім цього, дана робота бере до уваги специфічний контекст повномасштабної війни в Україні, який мав значний вплив на трансформацію ролі цифрових платформ в житті молоді та посилив значення онлайн-комунікації як інструменту адаптації та підтримки соціальної взаємодії.

Практична цінність даного дослідження полягає у перспективі більш глибокого розуміння трансформації комунікативних практик студентства в умовах цифровізації суспільства. Отримані результати можуть бути використані для подальших соціологічних та міждисциплінарних досліджень цифрової соціалізації, культури молоді та трансформації повсякденних практик у цифровому середовищі. Результати дослідження також можуть бути корисними

для розробки освітніх, молодіжних та медіа-освітніх програм, спрямованих на розвиток цифрової грамотності, критичного сприйняття цифрового контенту та формування безпечних і конструктивних практик онлайн-комунікації серед молоді. В умовах війни та високого рівня цифрового, психічного та соціального навантаження розуміння ролі онлайн-взаємодії у підтриманні соціальної інтеграції, психологічної стійкості та повсякденної координації життя студентської молоді набуває особливого значення.

Не дивлячись на доволі поширене уявлення про онлайн та офлайн-взаємодію як про окремі та антагоністичні сфери соціального життя, повсякденні практики студентської молоді свідчать про їхнє дедалі глибше взаємопроникнення. Водночас існує недостача емпіричних даних щодо того, які саме соціокультурні механізми забезпечують трансляцію цифрових норм, комунікативних практик і моделей самопрезентації у сферу офлайн-поведінки.

Отже, **основним дослідницьким питанням** є те, яким чином соціокультурні норми та практики онлайн-взаємодії студентської молоді пов'язані з трансформацією їхньої офлайн-поведінки?

Об'єктом дослідження є онлайн- та офлайн-взаємодія студентської молоді в умовах цифровізації повсякденного життя.

Предметом дослідження є соціокультурні фактори взаємозв'язку онлайн-взаємодії студентської молоді та трансформації її офлайн-поведінки.

Метою дослідження є виявлення соціокультурних факторів, через які практики онлайн-взаємодії студентської молоді пов'язані з трансформацією офлайн-поведінки.

Завданнями дослідження є:

1. Визначити основні соціологічні підходи до аналізу взаємозв'язку онлайн та офлайн-взаємодії.

2. Систематизувати теоретичні підходи до аналізу цифрової самопрезентації, мережевої комунікації, цифрової соціалізації та медіатизації повсякденності.
3. Виокремити соціокультурні механізми та норми, через які цифрові практики впливають на офлайн-поведінку студентської молоді.
4. Обґрунтувати методологію та розробити дизайн кількісного дослідження соціокультурних факторів взаємозв'язку онлайн-взаємодії та офлайн-поведінки студентської молоді.
5. Встановити особливості цифрових практик студентської молоді у сфері комунікації, самопрезентації та підтримання соціальних зв'язків у контексті гібридизації онлайн- та офлайн-взаємодії.
6. Виявити зв'язок між практиками онлайн-взаємодії, цифровими нормами та трансформацією офлайн-комунікації студентської молоді.
7. Оцінити вплив цифрових практик і соціокультурних характеристик респондентів на повсякденну поведінку та соціальні взаємодії студентської молоді в офлайн-середовищі.

Розділ 1. Теоретичні засади дослідження взаємозв'язку онлайн-взаємодії та офлайн-поведінки студентської молоді

1.1. Концептуальні підходи до аналізу зв'язку між цифровим та фізичним просторами соціалізації

Формування соціології інтернету як окремого напрямку досліджень супроводжувалося значною зміною бачення щодо характеру відносин між онлайн та офлайн взаємодією. В межах класичного підходу до аналізу цифрового середовища, інтернет визначався як відділений «віртуальний простір», функціонуючий за своєю логікою та існуючий паралельно нашій, фізичній реальності. Такий підхід через певний час отримав назву «цифровий дуалізм» (англ. *digital dualism*), і згідно з ним, онлайн сфера життя та офлайн сфера є відносно незалежними вимірами соціального життя (Jurgenson, 2011). Основою конструювання подібного бачення слугував тогочасний рівень розвитку інтернет-мережі, адже у 1990-х роках мережа тільки починала свій розвиток, внаслідок чого розглядалася дослідниками як простір «альтернативної» соціальності, який дозволяв індивіду тимчасово дистанціюватися від обмежень повсякденного життя. Одним з найбільш яскравих представників цієї теорії був Говард Рейнгольд, який у праці «Віртуальна спільнота» описував онлайн-комунікацію як нову форму соціальної інтеграції, засновану не на географічній близькості, а на спільності інтересів (Rheingold, 1993). Онлайн-взаємодія в межах такого підходу розглядалася як окрема форма соціального досвіду, що лише частково перетинається з офлайн-практиками.

Подібної точки зору притримувалась соціологиня Шеррі Теркл у своїй роботі «Життя на екрані», в якій інтернет описувався як простір експериментування з ідентичністю (Turkle, 1995). Період написання вищезгаданої роботи прийшовся на час поширення текстових онлайн-середовищ, що гарно відображено в роботі через фокус на можливості

створення множинних цифрових ідентичностей, які могли суттєво відрізнятися від соціального статусу людини у реальному світі. В свою ж чергу, онлайн-поведінка часто трактувалася як форма компенсації або символічної гри, а не як безпосередній чинник офлайн-дій.

Поступове розширення трактувань онлайн-взаємодії та технологічний розвиток інтернет-мережі наприкінці 1990-х років змінили оптимістичні погляди на цифровий простір на більш критичні підходи. Поширення інтернету та зростання кількості часу, який користувачі проводили онлайн, мали безпосередній вплив на появу гіпотези соціального заміщення (англ. *social displacement hypothesis*) (Kraut et al., 1998). Відповідно до неї, інтенсивна онлайн-взаємодія може послаблювати офлайн-комунікацію та знижувати рівень соціальної інтеграції. Одним з найбільш впливових досліджень цього періоду стала праця Роберта Краута «Інтернет-парадокс». Дослідники дійшли висновку, що збільшення часу, проведеного в мережі, корелює зі звуженням кола офлайн-спілкування та посиленням відчуття соціальної ізоляції. Таким чином, і онлайн і офлайн взаємодії розглядалися як умовні конкуренти за обмежені соціальні ресурси. Гарним прикладом прихильника таких поглядів можна вважати Нормана Ні, соціолога та майбутнього розробника статистичного пакету. Він характеризував інтернет як технологію, що сприяє індивідуалізації та послабленню міжособистісної комунікації у фізичному просторі (Nie & Hillygus, 2002).

Проте, навіть беручи до уваги на значний вплив та популярність вищезгаданих підходів, вже в середині 2000-х років їх пояснювальна здатність та актуальність почала знижуватися. Поширення соціальних мереж, розвиток Web 2.0 та зміна характеру цифрової комунікації продемонстрували, що користувачі все частіше використовують онлайн-середовище не як альтернативу реальному життю, а як інструмент підтримання та координації офлайн-взаємодії. Подібна трансформація гарно відображена «гіпотезою стимуляції» (англ. *augmentation hypothesis*) за авторством Патті Валкенбург та Йохен Пітер

(Valkenburg & Peter, 2007). Дослідники намагались довести, що онлайн-комунікація може зміцнювати вже існуючі соціальні зв'язки, адже специфічні характеристики цифрової взаємодії, такі як синхронність, зниження соціального тиску, можливість контролювати самопрезентацію можуть створювати умови для кращого саморозкриття користувачів. Автори довели, що онлайн-комунікація здатна підсилювати довіру, емоційну близькість та частоту соціальних контактів у реальному світі. Окрім цього, розглядаючи ситуацію в контексті тогочасної молоді, соціальні мережі почали ставати важливим інструментом підтримання горизонтальних соціальних зв'язків та організації повсякденної взаємодії.

Подальший розвиток соціології інтернету був пов'язаний зі зміною парадигми: дослідники перейшли від аналізу окремих комунікативних практик до ширшого осмислення структурних змін сучасного суспільства. Одним із ключових теоретиків цього напрямку став Мануель Кастельс, який своїй трилогії робіт «Інформаційна епоха: економіка, суспільство та культура» запропонував концепцію мережевого суспільства (Castells, 1996). Він розглядав сучасне суспільство як систему мереж, у межах якої основну роль відіграють потоки інформації, символів та комунікації. Він розмежовував так званий «простір місць» - фізичний простір повсякденного життя, та «простір потоків», у якому відбувається глобальна мережева взаємодія. Така концепція дозволила покращити інструментарій аналізу молодіжної поведінки, адже дозволяє розглядати онлайн-взаємодію не як ізольовану активність, а як частину більш широких соціальних процесів, які впливають на повсякденне життя, ідентичність та практики комунікації. З подальшим розвитком інтернет-мережі, цифрові платформи ставали не лише засобом передачі інформації, а й простором виробництва нових соціальних смислів. Якщо базуватись на теорії «масової самокомунікації» Кастельса, користувачі мережі інтернет є не тільки споживачами контенту, а також творцями, які створюють та поширюють

інформацію, потенційно може впливати на перебіг соціальних практик в офлайн світі.

Подібна логіка мала своє продовження в межах концепції мережевого індивідуалізму (англ. *networked individualism*), запропонованої Баррі Веллманом (Wellman, 2001). На відміну від традиційних уявлень про спільноти як локалізовані та відносно стабільні групи, він описує сучасну соціальність як систему слабких мережевих зв'язків, у центрі яких перебуває окремий індивід. Концепція мережевого індивідуалізму передбачає, що людина є одночасно включеною у велику кількість часткових соціальних мереж, які можуть поєднувати як онлайн, так і офлайн-комунікацію. З такої точки зору інтернет розглядається не як повноцінний заміник фізичних контактів, а скоріш як інструмент їх підтримання та координації. Онлайн-комунікація використовується для організації зустрічей, підтримання повсякденного контакту, спільного споживання цифрового контенту та рефлексії соціального досвіду. Виходячи з вищезазначеної теорії, онлайн та офлайн-взаємодія не є окремими сфери, а є скоріш взаємопов'язаними елементами цілісного процесу соціалізації.

Важливе значення для аналізу цифрової взаємодії мають також концепції соціального капіталу Марка Грановеттера та Роберта Патнема. Згідно з їх концепцією, важливу роль у цифровому середовищі відіграють так звані «слабкі зв'язки» (англ. *weak ties*), через які індивід отримує доступ до нової інформації, можливостей та соціальних ресурсів (Granovetter, 1973). Специфіка цифрової комунікації значно спрощує процес підтримки подібного типу контактів, що в свою чергу сильно розширює потенціальне соціальне коло індивіда та створює додаткові можливості для соціальної мобільності та культурного обміну. Роберт Патнем, розглядаючи соціальний капітал в сфері інтернет-середовища виділяє соціальний капітал згуртування (англ. *bonding social capital*) та соціальний капітал «наведення мостів» (англ. *bridging capital*) (Putnam, 2000). Сучасні дослідження цифрової комунікації демонструють, що соціальні мережі

особливо ефективно сприяють формуванню саме капіталу «наведення мостів», тобто створенню широких горизонтальних зв'язків між людьми з різним соціальним досвідом, що загалом підтверджує як теорію Патнема так і Грановеттера. Таким чином, як «слабкі зв'язки» так і «наведення мостів» слугують надзвичайно важливим інструментом для молоді, адже вони виступають своєрідним каналом залучення до різноманітної суспільної діяльності: волонтерства, громадських ініціатив, нових культурних практик. З цього можна зробити підсумок, що вищезгадані типи соціального капіталу, які можуть надавати соціальні мережі, є важливим ресурсом соціальної інтеграції та розширення можливостей у офлайн-світі, що ще раз підтверджує тезу про прямий зв'язок та вплив онлайн-середовища на реальний світ.

Ще одним гарним підтвердженням присутності взаємозв'язку мережеві та реального світу слугує концепція «доповненої реальності» (*англ. augmented reality*), авторством Натана Юргенсона (Jurgenson, 2011). Дослідник сильно критикує класичну теорію цифрового дуалізму та наголошує, що в сучасному суспільстві онлайн і офлайн не існують як ізольовані простори, а цифрові технології прямо інтегровані у повсякденний соціальний досвід і постійно впливають на поведінку людини. Юргенсон звертає увагу на те, що навіть офлайн-поведінка все частіше орієнтується на можливість її цифрової репрезентації, адже люди взаємодіють, враховуючи потенційну можливість фотографування, відеофіксації чи публікації контенту в соціальних мережах. Як результат цифрові норми та потреба в онлайн-самопрезентації починають впливати на організацію повсякденного життя, комунікацію та поведінкові практики.

Не менш предметним напрямом дослідження зв'язку між онлайн та офлайн-взаємодією стали також теорії цифрової нерівності (*англ. digital divide*). Якщо більш ранні підходи фокусувалися переважно на проблемі технічного доступу до цифрових технологій, то сучасні дослідження Яна ван Дейка та Естер Харгіттай звертають увагу на нерівність цифрових навичок та соціальних

результатів використання мережі (van Dijk, 2005; Hargittai, 2002). Наприклад, Естер Харгіттай довела, що цифрові практики молоді доволі суттєво залежать від соціального та культурного капіталу. Студенти з різними соціальними ресурсами використовують онлайн-середовище по-різному – хтось заради професійного розвитку, хтось заради громадської участі, хтось заради розваг або підтримання соціальних зв'язків. Звідси можна зробити висновок, що онлайн-взаємодія не є нейтральною технологічною практикою, а відображає вже наявні соціальні нерівності. У свою чергу, концепція «третього рівня цифрового розриву», запропонована ван Дейком, акцентує увагу на нерівності соціальних результатів цифрової активності. Мається на увазі те, що однаковий рівень цифрової інтеграції не гарантує однакових можливостей у фізичному світі, адже для студентської молоді ефективність онлайн-взаємодії значною мірою залежить від освітніх, культурних та соціальних ресурсів, які індивід має поза мережею. У 2010-х роках певної популярності набула також теорія медіатизації, представлена працями Ніка Коулдрі та Андреаса Хеппа (Couldry & Hepp, 2013). Вона розглядала цифрові медіа як середовище, елементи якого поступово починають пронизувати усі сфери соціального життя. Науковець пропонує аналізувати медіа через повсякденні практики людей, звертаючи увагу на те, як саме цифрові технології інтегруються у повсякденну соціальну взаємодію. Його колега, Андреас Хепп, розвиває цю логіку через власну теорію «глибинної медіатизації» (англ. *deep mediatization*), відповідно до якої цифрові платформи та алгоритми стають базовою інфраструктурою сучасної соціальності.

Варто зазначити, що поява та розвиток подібних теорій можна пов'язати зі стрімким розвитком та популяризацією соціальних мереж, які «захоплювали» дедалі більшу частину населення. Беручи до уваги молодь, можна зробити припущення, що значна частина їх офлайн-поведінки починає формуватися вже з урахуванням цифрового середовища. Такі повсякденні рішення та практики, як, наприклад вибір місць для зустрічей, форм комунікації, способів

самопрезентації та навіть звичок дедалі частіше визначається логікою цифрових платформ і можливістю подальшої репрезентації досвіду в мережі.

Окреме місце в аналізі цифрової взаємодії займають сучасні дослідження, спрямовані конкретно на молодь. Вони досліджують трансформацію молодіжного досвіду в умовах цифровізації, і гарно представлені у працях Енді Фурлонга та Стівена Картмела. В цих дослідженнях молодь розглядається як соціальна група, яка постійно змушена адаптуватися до нестабільних соціальних умов і вибудовувати власні траєкторії переходу до дорослого життя (Furlong & Cartmel, 2007). Додаючи до цього аналізу аспект всебічного поширення мережевих технологій можна зробити висновок, що ці процеси набувають нових форм, адже онлайн-взаємодія створює для молоді додаткові простори соціалізації, самопрезентації та тестування поведінкових моделей. Соціальні мережі стають середовищем формування ідентичності, підтримання соціальних зв'язків та боротьби за символічне визнання.

Розглядаючи різноманітні теорії аналізу цифрової взаємодії молоді, варто згадати працю Ніла Селвіна, який критикує концепцію «цифрових аборигенів» (англ. *digital natives*) (Selwyn, 2009). Він наголошує, що варто пам'ятати про те, що молодь не є однорідною групою з однаковими навичками мережевої взаємодії, а їх особистий досвід користування цифровими платформами значною мірою визначається соціальними умовами та механікою побудови самих платформ, тобто алгоритмами. Соня Лівінгстон, у свою чергу, підкреслює, що для молоді онлайн-середовище є простором реалізації потреби в автономії, самовираженні та соціальному визнанні.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що сучасна цифрова соціологія все більше дистанціюється від класичних уявлень про відокремленість онлайн-взаємодії від офлайн-світу. Натомість, сучасне цифрове середовище розглядається як повноцінна частина повсякденних соціальних практик, яка впливає на комунікацію, самопрезентацію, підтримання соціальних зв'язків та організацію офлайн-поведінки. Таким чином, онлайн-взаємодія виступає не

лише засобом комунікації, а й механізмом координації повсякденного життя та формування соціального досвіду. Саме це створює теоретичне підґрунтя для аналізу соціокультурних факторів взаємозв'язку онлайн-взаємодії та офлайн-поведінки студентської молоді в межах даного дослідження.

1.2. Особливості цифрового середовища та трансформація онлайн-поведінки молоді

Аналіз взаємозв'язку онлайн та офлайн-взаємодії потребує уваги не лише до соціальних практик користувачів але й до унікальних властивостей цифрового середовища, у межах якого ці практики формуються. У минулому підрозділі було згадано про специфічну архітектуру соціальних мереж, що має безпосередній вплив на маніфестацію поведінки. У цьому підрозділі цей аспект буде розглянуто більш детально.

Сучасні дослідження цифрової соціології все частіше модифікують свій підхід до аналізу інтернету та соціальних мереж від техно-нейтрального до суб'єктного. Цифрові платформи розглядаються не просто як канали передавання інформації, а як середовища, архітектура яких активно впливає на комунікацію, самопрезентацію та повсякденну поведінку користувачів. Гарним прикладом цього є концепція платформізації (*англ. platformization*), розроблена Хосе ван Дейк (van Dijck, 2013). Під платформізацією мається на увазі процес інтеграції соціальних практик в архітектуру цифрових платформ та алгоритмічних систем. Соціальні мережі та цифрові сервіси організовують взаємодію через механізми фіксації даних, алгоритмізації та монетизації. Фіксація даних передбачає під собою перетворення соціальної активності користувачів на кількісні показники: вподобайки, перегляди, коментарі, репости, тощо. Прямим наслідком такого механізму є чітка систематизація та «статистикація» соціальної взаємодії, адже вона стає вимірюваною і порівнюваною. Дуже часто це призводить до нових механізмів оцінювання власної популярності, соціальної успішності та публічної видимості, які можуть мати значний вплив на молодих людей. Алгоритмізація визначає рівень

видимості контенту та впливає на структуру цифрової уваги. У сучасних соціальних мережах користувачі часто змушені враховувати логіку платформ та алгоритмічні механізми ранжування контенту. Це створює специфічну форму залежності від цифрової видимості, коли онлайн-поведінка формується не лише індивідуальними потребами, а й очікуванням реакції аудиторії та алгоритмів. Монетизація відноситься до грошової політики платформ, які перш за все виплачують кошти за популярний та «вірусний» контент.

Розглядаючи проблематику впливу онлайн-платформ та соціальних мереж на поведінку індивіда варто згадати підхід Маршалла Маклюєна, який ще у XX столітті сформулював тезу про те, що «засіб комунікації є повідомленням» (McLuhan, 1964). В сучасну епоху повномасштабної цифровізації ця ідея набуває нового значення, оскільки архітектура платформ впливає не лише на спосіб передавання інформації, а й на форми соціальної взаємодії та сприйняття реальності. Подібну логіку також розвиває Лев Манович у своїй праці «Software Takes Command», де програмне забезпечення розглядається як культурний інтерфейс сучасного суспільства. Автор зазначає, що цифрові платформи формують нові моделі сприйняття інформації та повсякденної поведінки, які можуть проявлятися у фрагментарності комунікації, звичці до багатозадачності, очікуванні швидкої реакції та можливості постійного редагування власної комунікації (Manovich, 2013).

Окрім цього, особливе місце в аналізі цифрової взаємодії займає концепція «мережевих публік» (*англ. networked publics*), запропонована Даною Бойд (Boyd, 2014). Дослідниця виділяє чотири ключові властивості цифрового середовища: персистенцію (*persistence*), видимість (*visibility*), поширюваність (*spreadability*) та пошуковість (*searchability*). Згідно з нею, саме ці характеристики значною мірою визначають специфіку онлайн-поведінки молоді. Під персистенцією мається на увазі здатність цифрової комунікації до самозбереження у формі умовного «архіву». На відміну від офлайн-взаємодії, яка часто є ситуативною та швидко закінчується, онлайн-комунікація залишає

цифровий слід, що створює необхідність постійного контролю власного цифрового образу, оскільки старі публікації, фотографії чи коментарі можуть бути повторно актуалізовані в майбутньому. Потенційним наслідком такого аспекту може слугувати формування нового типу самоцензури та збільшення контролю над самопрезентацією. Видимість у цифровому середовищі також має специфічний характер. Якщо в офлайн-комунікації людина зазвичай розуміє межі власної аудиторії, то в соціальних мережах склад та масштаби аудиторії часто залишаються невизначеними. Це може створювати ситуацію так званої «невидимої аудиторії», коли користувач змушений орієнтуватися на потенційно необмежене коло спостерігачів, що призводить до появи необхідності постійного врахування можливості цифрової репрезентації власних дій та висловлювань. Поширюваність та пошуковість контенту ще більше посилюють цю тенденцію, адже контент може швидко виходити за межі початкового контексту, а цифрові сліди залишаються доступними через пошукові системи та алгоритми платформ. Унаслідок цього навіть локальні або приватні комунікативні ситуації можуть отримувати широкий публічний розголос. Взаємодія цих характеристик, за дослідницею призводить до явища, описаного як «контекстний коллапс» (*англ. context collapse*), яке характеризується змішуванням різних соціальних категорій в межах одного простору, в даному випадку цифрового.

Гарним інструментом для ширшого розкриття цього явища може слухувати драматургічний підхід, запропонований Ервінгом Гоффманом разом з його концепцією управління враженнями (Goffman, 1959). Дослідник зазначав, що при взаємодії в реальному світі людина зазвичай адаптує власну поведінку до конкретної соціальної ситуації та окремої аудиторії. Проте, в реаліях онлайн-взаємодії ці аудиторії часто поєднуються: родичі, друзі, викладачі та колеги можуть одночасно бути присутніми в одному цифровому просторі. Це ускладнює процес самопрезентації та змушує користувача шукати такі моделі поведінки та репрезентації, які будуть соціально схвалюваними та прийнятними

для усіх вищезгаданих груп одночасно. Цей фактор набуває особливої важливості для молоді, адже вони загалом є більш активними користувачами, і подібний контекстний колапс стає значним чинником регуляції поведінки. Як наслідок, онлайн-комунікація дедалі частіше передбачає попередній контроль висловлювань, фотографій та цифрового контенту з урахуванням потенційної реакції різних аудиторій, і як наслідок цього цифрова самопрезентація починає впливати і на офлайн-поведінку, формуючи більш контрольовані та рефлексивні моделі соціальної взаємодії.

Розширюючи аналіз впливу цифрових платформ на повсякденні практики варто згадати роботу Тайни Бутчер «The Algorithmic Imaginary», а саме поняття «алгоритмічної уявності» (англ. *algorithmic imaginary*), яке описує уявлення користувачів про те, як працюють алгоритми платформ (Bucher, 2017).

Дослідниця зазначає, що навіть без точного розуміння алгоритмічних механізмів молодь намагається адаптувати свою поведінку та самопрезентацію до очікуваних механізмів роботи платформ. Таким чином виникає феномен, коли користувачі свідомо оптимізують контент, час публікації або стиль комунікації для отримання більшого охоплення та уваги, що створює ситуацію постійного моніторингу власної цифрової присутності та залежності від постійного та кількісного зворотного зв'язку.

Подібні процеси аналізує і Шеррі Теркл у працях «Життя на екрані» та «Самотні разом». Якщо в своїх більш ранніх дослідженнях вона розглядала цифрове середовище як простір експериментування з ідентичністю, то пізніше Теркл звернула увагу на зростання ролі контрольованої самопрезентації (Turkle, 1995; Turkle, 2011). Вона зазначає, що соціальні мережі створюють умови, у яких користувач отримує можливість редагувати власний образ, контролювати емоційні прояви та уникати частини соціальних ризиків, характерних для безпосередньої офлайн-взаємодії. Авторка використовує специфічне поняття «відредагованого Я» (англ. *curated self*), підкреслюючи, що цифрова комунікація дедалі більше нагадує процес конструювання публічного образу, що може

призводити до зростання значення візуальної репрезентації, соціального схвалення та підтримання позитивного цифрового іміджу. У результаті онлайн-взаємодія починає впливати на процес спілкування в реальному світі, формуючи підвищений рівень самоконтролю та очікування можливості «редагувати» соціальну взаємодію.

Подальший розвиток цифрових платформ призвів до появи нових форм залежності повсякденного життя від програмного забезпечення. Роб Кітчін та Мартін Додж у межах своєї книги «Code/Space: Software and Everyday Life» звертають увагу на те, що сучасний соціальний простір дедалі більше функціонує через цифрові системи та алгоритми (Kitchin & Dodge, 2011). Це проявляється у використанні платформ дистанційного навчання, цифрових сервісів комунікації, електронних кабінетів та інших форм технологічної організації повсякденності. Завдяки цим сервісам взаємодія з суспільством та навіть його інститутами в онлайні та офлайні стає все більш поєднаною та взаємозалежною. Згідно з дослідниками, значна частина повсякденних практик в офлайн-житті вже передбачає використання цифрових сервісів як необхідного елементу життя, особливо в умовах поширення дистанційного навчання, цифрової координації соціальних практик та комунікації через месенджери.

Важливим доповненням до цього підходу є концепція цифрової матеріальності Пола Леонарді, який зазначає, що цифрове середовище має власні структурні обмеження та логіку функціонування, адже взаємодія відбувається в межах платформи, яка технічно задає способи комунікації, репрезентації та взаємодії, що в свою чергу призводить до появи специфічних цифрових компетенцій та адаптацію до структури та механізмів платформи, особливо в межах досліджуваної нами групи (Leonardi, 2010). Таким чином, вміння працювати з алгоритмічними системами, керувати цифровою видимістю та підтримувати власну онлайн-присутність стає важливою частиною сучасного соціального досвіду.

Сучасні дослідження цифрової культури також звертають увагу на вплив алгоритмічних рекомендацій та персоналізованих стрічок контенту на формування поведінкових моделей. У межах підходів, натхненних ідеями Желя Дельоза про «суспільства контролю», цифрові платформи розглядаються як середовища, що впливають на поведінку користувачів через модулювання уваги, інтересів та інформаційних потоків (Deleuze, 1992). Алгоритмічна логіка платформ формує індивідуальні інформаційні середовища, які впливають на культурні вподобання, політичні погляди та споживчі практики молоді. Це створює ситуацію, у якій цифрове середовище не лише відображає соціальні процеси, а й активно бере участь у формуванні поведінкових моделей та соціальних очікувань.

Підсумовуючи, сучасна цифрова соціологія розглядає онлайн-взаємодію як специфічне соціальне середовище зі своєю архітектурою, алгоритмічною логікою та механізмами регуляції поведінки. Соціальні мережі та цифрові платформи не просто забезпечують комунікацію, а й впливають на форми самопрезентації, підтримання соціальних зв'язків, організацію повсякденних практик та способи взаємодії молоді у фізичному просторі. Для молоді цифрове середовище стає важливим простором соціалізації, у межах якого формуються нові комунікативні норми, моделі поведінки та практики соціальної взаємодії. Саме ці процеси створюють теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу того, як особливості онлайн-взаємодії студентської молоді пов'язані з трансформацією її офлайн-поведінки.

1.3. Соціокультурні детермінанти трансляції онлайн-взаємодії в офлайн-практики молоді

Аналіз взаємозв'язку онлайн-взаємодії та офлайн-поведінки студентської молоді потребує врахування не лише технічних особливостей цифрових платформ, а й ширшого соціокультурного контексту, у межах якого відбувається цифрова соціалізація. Якщо архітектура цифрового середовища задає певні можливості та обмеження взаємодії, то характер трансляції онлайн-практик у

фізичний простір значною мірою залежить від соціального досвіду, системи цінностей, структури капіталів та моделей ідентичності молоді.

Одним із найбільш впливових підходів до аналізу соціокультурної зумовленості поведінки є концепція П'єра Бурдьє (Bourdieu, 1984). Категорії габітусу, поля та капіталу дозволяють розглядати цифрову взаємодію не як нейтральну технічну активність, а як соціально структуровану практику, пов'язану з нерівністю ресурсів та відмінностями соціального досвіду. У сучасній соціології інтернету дедалі частіше використовується поняття «цифрового габітусу», яке описує стійкі моделі сприйняття та поведінки, сформовані в процесі цифрової соціалізації. Цифровий габітус включає не лише технічні навички користування платформами, а й способи самопрезентації, комунікації, оцінювання інформації та взаємодії в мережі, згадані в минулих підрозділах. Цей тип габітусу формується на перетині сімейного середовища, освітнього досвіду, культури споживання медіа та повсякденної цифрової комунікації.

Важливо відзначити, що цифровий габітус значною мірою відтворює вже наявні соціальні нерівності. Студенти з вищим рівнем культурного та соціального капіталу частіше використовують онлайн-середовище як ресурс для професійного розвитку, академічної мобільності або розширення соціальних зв'язків. Для них цифрова активність має виражену практичну орієнтацію та легше трансформується в офлайн-результати такі як: навчальні можливості, професійні контакти чи громадську участь. Натомість, для значної частини молоді онлайн-простір може виконувати переважно розважальну або компенсаторну функцію, не приводячи до значних змін у фізичному просторі. Таким чином, високий рівень цифрової включеності ще не означає активної трансляції онлайн-практик в офлайн-поведінку. Вирішальне значення має те, якими соціокультурними ресурсами володіє індивід та як саме він інтерпретує можливості цифрового середовища.

У межах підходу Бурдьє важливим є також аналіз цифрового капіталу. У сучасному цифровому середовищі можна виокремити кілька форм такого капіталу. Першою є техніко-культурний цифровий капітал, який включає навички роботи з цифровими сервісами, розуміння норм онлайн-комунікації та здатність адаптуватися до логіки платформ. У сучасному світі володіння цими компетенціями стає важливим ресурсом соціальної адаптації та професійної інтеграції. Другою формою є мережевий соціальний капітал, який формується через систему онлайн-зв'язків. Соціальні мережі дозволяють молоді підтримувати широке коло контактів та отримувати доступ до нових ресурсів, інформації та можливостей. Особливого значення набувають вже згадані в минулих розділах слабкі зв'язки, які в рамках перспективи Бурдьє можуть розглядатися як ресурс для потенційного накопичення соціального капіталу, що забезпечує доступ до нових можливостей і ресурсів. Окрему роль відіграє символічний цифровий капітал, пов'язаний із рівнем видимості та визнання в мережі. Соціальні мережі створюють систему цифрових метрик, які виступають своєрідними індикаторами соціального статусу, що призводить до збільшення важливості цифрової репутації як одного з факторів конструювання соціальної самооцінки та самопрезентації.

У результаті онлайн-взаємодія починає впливати на офлайн-поведінку через прагнення підтримувати позитивний цифровий образ. Молодь може обирати певні форми дозвілля, брати участь у подіях чи інших соціальних активностях з урахуванням їхньої потенційної репрезентації в мережі.

Важливим напрямом аналізу соціокультурних детермінант є також теорія зміни цінностей Рональда Інглгарта (Inglehart, 1997). Дослідник пов'язує трансформацію сучасних суспільств із переходом від матеріалістичних цінностей, орієнтованих на безпеку та економічну стабільність, до пост-матеріалістичних цінностей самовираження, автономії та участі. Для молоді, соціалізація якої проходила і відбувається наразі в умовах цифрового середовища, цінності самовираження мають особливе значення. Соціальні

мережі створюють простір, у якому публічне висловлення власної позиції, демонстрація переконань або участь у суспільних дискусіях стають важливими елементами соціальної взаємодії. Таким чином, онлайн-взаємодія часто виходить за межі цифрового простору та переходить у фізичні практики. Обговорення екологічних, політичних чи соціальних проблем у мережі може стимулювати участь молоді у волонтерських ініціативах, громадських заходах або локальних формах активізму. Виходячи з цього, цифрове середовище виступає не просто способом комунікації, а й простором формування мотивації до соціальної дії.

Однак соціокультурні чинники не зводяться лише до нерівності доступу до ресурсів та структури капіталів. Важливу роль також відіграють ціннісні орієнтації, моделі самосприйняття та уявлення про соціальну участь, які формують способи використання цифрового середовища.

Цю парадигму розвиває Крістіан Вельцель в рамках своєї концепції емансипативних цінностей (Welzel, 2013). На його думку, сучасна молодь дедалі більше орієнтується на автономію, горизонтальні форми взаємодії та участь у прийнятті рішень, і саме онлайн-платформи можуть забезпечити технічні можливості для реалізації таких установок, оскільки дозволяють молоді створювати власні спільноти, поширювати інформацію та координувати колективні дії без посередництва традиційних інституцій. Це призводить до зростання ролі мережевої солідарності та горизонтальної комунікації, адже соціальні мережі дедалі частіше використовуються для організації спільних ініціатив, координації волонтерської діяльності або підтримання громадянської активності. В результаті, онлайн-комунікація стає механізмом інтеграції молоді у соціальні та громадські практики фізичного простору.

Важливе значення для аналізу трансляції онлайн-практик має також концепція рефлексивної модерності Ентоні Гідденса (Giddens, 1991). На думку дослідника, у сучасному суспільстві ідентичність перестає бути стабільною соціальною характеристикою і перетворюється на рефлексивний проєкт, який

потребує постійного конструювання та підтримання. Наявність цифрового середовища значно посилює цей процес, оскільки соціальні мережі створюють умови для безперервної самопрезентації та публічного моніторингу власного образу. Таким чином, онлайн-комунікація стає важливою частиною процесу формування ідентичності, а цифровий профіль – певною «вітриною» людини про себе. Внаслідок цього офлайн-поведінка дедалі частіше організовується з урахуванням її потенційної цифрової репрезентації. Молодь може обирати певні форми активності, стилі споживання чи соціальної участі не лише через їхню практичну цінність, а й через їхню відповідність бажаному цифровому образу. Таким чином, цифрова самопрезентація стає одним із механізмів регуляції повсякденної поведінки.

Подібні процеси описує також Ульріх Бек в рамках теорії індивідуалізації. Згідно з автором, в сучасному суспільстві молодь дедалі меншою мірою орієнтується на стабільні соціальні ролі та традиційні інституційні моделі (Beck, 1992). Натомість, індивід змушений самотійно конструювати власну життєву траєкторію, приймати рішення щодо освіти, професії, стилю життя та соціальної участі. Таким чином, онлайн-середовище стає важливим інструментом такого самостворення. Завдяки онлайн-спільнотам, контенту та комунікації, молодь отримує нові моделі поведінки, стилі життя та способи самоідентифікації. Водночас, цифрова культура створює постійний тиск необхідності підтримувати успішний та соціально схвалюваний образ, що може посилювати тривожність і залежність від зовнішнього схвалення.

Особливу важливість в рамках нашого дослідження студентської молоді має український соціокультурний контекст, сформований умовами повномасштабної війни. У цих умовах онлайн-взаємодія суттєво змінила свої функції та стала важливою інфраструктурою координації, підтримки та громадянської мобілізації. Цифрові платформи та месенджери використовуються молоддю для організації волонтерської діяльності, пошуку ресурсів, координації допомоги та поширення інформації, внаслідок чого ще

один аспект онлайн-комунікації перетворюється з форми символічної участі на щось, що безпосередньо впливає на реальні дії в офлайн-світі. Гарною теорією, яка розглядає подібний феномен є концепція мережевої мобілізації Зейнеп Туфекчі (Tufekci, 2017). Дослідниця звертає увагу на те, що цифрові мережі здатні забезпечувати швидку координацію горизонтальних форм колективної дії, і український досвід демонструє саме цей високий рівень інтеграції онлайн-та офлайн-активності, коли цифрова взаємодія безпосередньо переходить у практики волонтерства, взаємодопомоги та громадянської участі.

Війна також змінила характер повсякденної цифрової взаємодії. Для молоді цифрові сервіси стали важливим інструментом організації безпеки та навігації у фізичному просторі. Моніторингові канали, карти укриттів, системи сповіщень та геолокаційні сервіси безпосередньо впливають на маршрути пересування, організацію зустрічей та повсякденні рішення. Крім того, онлайн-комунікація виконує важливу функцію емоційної підтримки в умовах тривалого стресу та соціальної нестабільності. Соціальні мережі та месенджери стають простором підтримання соціальних зв'язків, колективного переживання травматичного досвіду та збереження відчуття включеності в спільноту.

Проте, варто зазначити, що високий рівень цифрової включеності, особливо під час війни може мати й негативні наслідки, а саме: емоційне перевантаження, інформаційна втома, тощо. Постійна присутність у цифровому інформаційному потоці змушує молодь виробляти нові практики «цифрової гігієни» та регуляції власної онлайн-активності, що також впливає на організацію офлайнового життя.

Ще одним ключовим аспектом сучасної онлайн-активності є трансформація моделей ідентичності. Мануель Кастельс у межах теорії мережевого суспільства звертає увагу на формування «проектних ідентичностей», які виникають у процесі мережевої взаємодії та орієнтовані на зміну соціальної реальності (Castells, 1997). Це часто проявляється у формуванні нових моделей громадянської та волонтерської ідентичності,

особливо серед молоді, адже соціальні мережі виступають простором виробництва спільних смислів, координації дій та підтримання колективної солідарності. У результаті онлайн-комунікація стає важливою частиною практик громадянської участі та соціальної відповідальності.

Отже, трансляція онлайн-взаємодії в офлайн-поведінку студентської молоді є складним процесом, який визначається поєднанням технічних, соціокультурних та ціннісних чинників. Характер цифрової соціалізації залежить від структури капіталів, моделей самопрезентації, цінностей самовираження та специфіки соціального контексту, у якому перебуває молодь. Сучасне цифрове середовище не лише забезпечує комунікацію, а також формує нові моделі повсякденності, ідентичності та соціальної участі. Онлайн-взаємодія дедалі частіше стає механізмом координації повсякденних практик, підтримання соціальних зв'язків та організації громадянської активності. Саме це створює теоретичне підґрунтя для подальшого емпіричного аналізу взаємозв'язку цифрових практик та офлайн-поведінки студентської молоді міста Києва.

Висновки першого розділу

В цьому розділі було розглянуто основні теоретичні підходи до аналізу взаємозв'язку онлайн та офлайн-взаємодії в умовах масової цифровізації сучасного суспільства. Встановлено, що розвиток цифрової соціології супроводжувався поступовим переходом від уявлення про онлайн та офлайн-простори як окремі сфери соціального життя до розуміння їхньої інтегрованості та взаємопроникнення.

Ми проаналізували еволюцію підходів до інтерпретації цифрової взаємодії: починаючи від концепцій цифрового дуалізму та гіпотези соціального заміщення до сучасних підходів, які розглядають онлайн-взаємодію як складову повсякденного соціального досвіду. Розглянуті в цьому розділі концепції мережевого суспільства Мануеля Кастельса, мережевого індивідуалізму Баррі

Веллмана та «доповненої реальності» Натана Юргенсона створюють теоретичне підґрунтя для аналізу гібридного характеру сучасної комунікації та соціалізації молоді.

В рамках аналізу особливостей цифрового середовища було встановлено, що соціальні мережі та цифрові платформи виступають не лише засобами комунікації, а й середовищами, які активно впливають на поведінку користувачів через алгоритмічну логіку, цифрову видимість та механізми самопрезентації. Концепції платформізації, мережевих публік та алгоритмічної культури дозволяють розглядати цифрове середовище як фактор трансформації комунікативних практик та повсякденної поведінки студентської молоді. Виходячи з розглянутих досліджень, трансляція онлайн-взаємодії в офлайн-практики визначається не лише технічними особливостями цифрових платформ, а також соціокультурними чинниками. Концепції цифрового габітусу, соціального капіталу, рефлексивної ідентичності та цінностей самовираження демонструють, що характер цифрової взаємодії залежить від структури соціальних ресурсів, моделей самопрезентації та специфіки соціального контексту.

Окрему увагу було приділено українському контексту повномасштабної війни, у межах якого онлайн-взаємодія набула додаткових функцій координації повсякденного життя, підтримання соціальних зв'язків та громадянської мобілізації. Згідно з проведеними дослідженнями, цифрові платформи стали важливим інструментом організації повсякденних практик, емоційної підтримки та участі у волонтерських і громадських ініціативах, особливо серед молоді.

Отже, сучасні теоретичні підходи дозволяють розглядати онлайн та офлайн-взаємодію студентської молоді як взаємопов'язані елементи єдиного соціального простору. Це створює теоретичне та методологічне підґрунтя для подальшого емпіричного аналізу соціокультурних факторів взаємозв'язку онлайн-взаємодії та офлайн-поведінки студентської молоді.

Крім цього, базуючись на опрацьованій літературі, сформовано такі гіпотези дослідження:

1. Практики контролю та управління власним онлайн-образом пов'язані з посиленням самоконтролю офлайн-поведінки студентської молоді.
2. Більш активне включення студентської молоді у цифрову комунікацію пов'язане з перенесенням окремих онлайн-комунікативних практик у сферу офлайн-взаємодії.
3. Онлайн-взаємодія виконує для студентської молоді функцію підтримки соціальних зв'язків та психологічної адаптації в умовах повсякденного стресу.
4. Онлайн- та офлайн-взаємодія студентської молоді формують гібридний соціальний простір, у межах якого цифрові практики інтегруються у повсякденну офлайн-поведінку.

Розділ 2. Емпіричне дослідження соціокультурних факторів взаємозв'язку онлайн-взаємодії та офлайн-поведінки студентської молоді

2.1. Методологія та дизайн кількісного дослідження

Емпірична частина цього дослідження була спрямована на виявлення взаємозв'язків між особливостями онлайн-взаємодії студентської молоді та окремими аспектами її офлайн-поведінки. Базуючись на теоретичних засадах, розглянутих у першому розділі, дослідження зосереджувалось на аналізі зв'язку між цифровими практиками, характеристиками цифрового капіталу та соціокультурними чинниками та повсякденними офлайн-практиками студентської молоді. Такий підхід дозволяє виявити статистичні асоціації між особливостями онлайн-комунікації та специфікою поведінки молоді у фізичному соціальному просторі.

У межах дослідження було застосовано кількісний підхід методом онлайн-опитування студентської молоді м. Києва за допомогою платформи Google Forms. Вибір онлайн-формату опитування був зумовлений специфікою теми дослідження а також особливостями цільової аудиторії, для якої цифрові платформи та месенджери є звичним середовищем повсякденної комунікації. Онлайн-опитування дозволило оперативно зібрати первинні дані щодо особливостей цифрової взаємодії молоді, а також забезпечити анонімність респондентів, що є важливим фактором при дослідженні питань самопрезентації, самооцензури та поведінкових практик у цифровому середовищі.

Збір даних проводився у квітні–травні 2026 року. У дослідженні взяли участь 80 респондентів віком від 18 до 24 років, які навчаються у закладах вищої освіти м. Києва. До цільової сукупності було включено студентів бакалаврату та магістратури різних спеціальностей. Основним критерієм

включення до дослідження була активна взаємодія респондентів із соціальними мережами та цифровими платформами у повсякденному житті.

У дослідженні було застосовано добір за доступністю, доповнений елементами вибірки «снігової кулі». Поширення анкети здійснювалося через соціальні мережі, студентські чати, месенджери та особисті академічні контакти дослідника. Додатково використовувалося залучення кураторів студентських спільнот та представників студентського самоврядування окремих київських закладів вищої освіти. Для поширення анкети також використовувалися студентські чати та комунікація через старост академічних груп, що дозволило залучити респондентів із різних спеціальностей та факультетів київських закладів вищої освіти. Такий підхід дозволив залучити респондентів із різним соціальним та освітнім статусом, однак має певні методологічні обмеження. Стихійний характер вибірки не дозволяє вважати результати дослідження репрезентативними щодо всієї сукупності українського студентства. Крім того, поширення анкети переважно через цифрові канали створило ризик самовідбору респондентів, оскільки в дослідженні з більшою ймовірністю беруть участь молоді люди з вищим рівнем цифрової активності. Також певним обмеженням онлайн-опитування слугувала відсутність можливості безпосереднього контролю за процесом заповнення анкети та повноцінним розумінням респондентами окремих понять, застосованих в анкеті.

Для обробки та аналізу отриманих даних використовувалося програмне забезпечення IBM SPSS Statistics. У межах дослідження застосовувалися методи описової статистики, аналізу частотних розподілів та кореляційного аналізу Спірмена для виявлення статистично значущих зв'язків між досліджуваними змінними. Використання цих методів дозволило виявити статистично значущі зв'язки між характеристиками онлайн-взаємодії та окремими аспектами офлайн-поведінки студентської молоді.

Операціоналізація основних понять дослідження здійснювалася відповідно до теоретичних підходів, розглянутих у першому розділі роботи. Соціокультурні чинники в межах даного дослідження включають характеристики соціального походження респондентів, рівень матеріального становища, особливості цифрового капіталу, структуру соціальних зв'язків та окремі ціннісні орієнтації, пов'язані з цифровою взаємодією та самопрезентацією.

Отже, обраний методологічний дизайн дозволив комплексно проаналізувати особливості взаємозв'язку онлайн-взаємодії та офлайн-поведінки студентської молоді, а також виявити соціокультурні чинники, які впливають на трансляцію цифрових практик у повсякденне життя молоді.

2.2. Операціоналізація основних понять дослідження та характеристика вибіркової сукупності

У межах даного дослідження операціоналізація основних понять здійснюється відповідно до теоретичних концепцій, розглянутих у першому розділі роботи. Основна мета операціоналізації полягає у встановленні зв'язку між теоретичними категоріями та конкретними емпіричними індикаторами, згодом відображеними в анкеті.

Ключовим поняттям дослідження є «онлайн-взаємодія», яка розглядається як сукупність цифрових практик, пов'язаних з використанням соціальних мереж, месенджерів та цифрових платформ у повсякденному житті студентської молоді. Для вимірювання цього поняття використовувалися показники, що характеризують особливості цифрової самопрезентації, онлайн-комунікації, використання та довіру до алгоритмічних рекомендацій, цифрової координації повсякденних практик та інтеграції мережових елементів у повсякденну взаємодію.

Одним із напрямів операціоналізації стало дослідження практик цифрової самопрезентації та самоконтролю. Для цього використовувалися питання щодо

використання списків «близьких друзів» або закритих профілів (питання №1), контролю власної поведінки через можливість потрапити на фото чи відео в мережі (питання №2), видалення або архівування контенту через недостатню кількість реакцій (питання №3), а також редагування старого контенту через зміну власного світогляду чи образу себе (питання №4). Окрім цього, до цього блоку належать питання щодо відповідності онлайн та офлайн-образу (питання №11) і відчуття відповідальності перед аудиторією за зміст власних публікацій (питання №12).

Окремий блок індикаторів пов'язаний з впливом цифрового середовища на повсякденні офлайн-практики. До нього належать питання щодо вибору локацій з урахуванням їхньої придатності для публікації в соціальних мережах (питання №7), впливу цифрової втоми на бажання брати участь у реальних зустрічах (питання №8), а також використання цифрових сервісів для навігації та планування повсякденного життя в умовах війни (питання №9).

Також важливим напрямом дослідження є аналіз цифрового капіталу та соціального середовища респондентів. Для цього використовувалися показники освіти батьків (питання №27), оцінки рівня цифрової грамотності родини (питання №29), а також суб'єктивної оцінки матеріального становища (питання №28). Ці індикатори дозволили нам проаналізувати можливий зв'язок між соціокультурним бекграундом респондентів та особливостями їхньої цифрової взаємодії. Для аналізу мережових соціальних зв'язків та соціального капіталу використовувалися питання щодо звернення по підтримку до людей у мережі (питання №5), ролі онлайн-комунікації у підтриманні психологічної стійкості (питання №15), наявності виключно онлайн-знайомств (питання №19), досвіду реальних зустрічей із людьми, знайомство з якими почалося онлайн (питання №21), а також конфліктів у цифровому середовищі, що впливали на офлайн-стосунки (питання №20).

Окремий блок операціоналізації стосується трансформації мовних та культурних практик молоді під впливом цифрового середовища. Для цього

використовувалися питання щодо мовних практик в онлайн та офлайн-комунікації (питання №22–23), використання мережевого сленгу та «мемів» у повсякденному спілкуванні (питання №6), а також довіри до алгоритмічних рекомендацій платформ порівняно з порадами знайомих (питання №13).

Важливе місце в дослідженні займає аналіз цифрових практик в контексті повномасштабної війни. Для цього використовувалися питання щодо використання цифрових платформ для волонтерства, підтримки ЗСУ та координації допомоги (питання №14), а також оцінки легкості висловлення громадянської позиції в онлайн- та офлайн-середовищі (питання №16).

Підсумовуючи, запропонована схема операціоналізації дозволяє комплексно дослідити взаємозв'язок між особливостями онлайн-взаємодії студентської молоді та окремими аспектами її офлайн-поведінки, а також виявити соціокультурні чинники, що впливають на трансляцію цифрових практик у повсякденне життя.

2.2.3 Характеристика вибірки дослідження

У дослідженні взяли участь 80 студентів українських закладів вищої освіти. Для характеристики вибірки було проаналізовано соціально-демографічні показники респондентів, зокрема стать, вік, курс навчання, спеціальність, а також окремі характеристики сімейного середовища: рівень освіти батьків, оцінку їхньої цифрової грамотності та індекс матеріального добробуту родини.

За статтю вибірка характеризується переважанням жінок. Так, серед опитаних 75,0% становили жінки, 23,8% — чоловіки, ще 1,3% респондентів обрали іншу гендерну ідентичність. Така структура вибірки є типовою для багатьох сучасних соціологічних досліджень студентської молоді, що проводяться на добровільних онлайн-вибірках.

Середній вік респондентів становив 19,95 року ($M_e = 20$; $SD = 1,86$), мінімальний вік учасників дослідження становив 17 років, а максимальний —

26 років. Отже, вибірка переважно представлена молодими людьми, які перебувають на ранніх етапах здобуття вищої освіти.

За курсом навчання найбільшу частку вибірки становили студенти третього курсу бакалаврату (29,2%). Частка студентів другого курсу бакалаврату становила 22,2%, четвертого курсу — 19,4%, першого курсу — 18,1%. Студенти магістратури були представлені меншою мірою: по 5,6% респондентів навчалися на першому та другому курсах магістратури.

За напрямом підготовки переважали студенти соціально-гуманітарних спеціальностей, які становили 72,2% вибірки. Представники технічних спеціальностей склали 18,1% респондентів, а природничо-прикладних — 9,7%.

Аналіз освітнього рівня батьків показав, що більшість респондентів походять із родин із високим освітнім капіталом. Зокрема, 80,0% опитаних зазначили, що їхні батьки мають вищу освіту, ще 5,0% вказали на наявність наукового ступеня. Частка респондентів, чиї батьки мають фахову передвищу освіту, становила 10,0%, тоді як середню освіту зазначили лише 2,5% опитаних.

Оцінка цифрової грамотності батьків також засвідчила достатньо високий рівень їхньої інтегрованості у цифрове середовище. Високий рівень цифрової грамотності батьків відзначили 40,0% респондентів, дуже високий — 20,0%. Ще 33,8% оцінили цифрову грамотність своїх батьків як середню. Лише 6,3% опитаних вказали на низький рівень цифрової грамотності батьків.

Для оцінки матеріального становища родини було використано індекс матеріального добробуту. Середнє значення індексу становило 2,29 бала ($M_e = 2$; $SD = 1,30$) за шкалою від 0 до 5 балів, що свідчить про переважання у вибірці респондентів із середнім рівнем матеріального забезпечення родини.

Таким чином, вибірка дослідження представлена переважно студентами бакалаврських програм соціально-гуманітарного профілю віком близько 20 років. Для більшості респондентів характерним є відносно високий освітній рівень батьків, достатньо висока оцінка їхньої цифрової грамотності та середній

рівень матеріального добробуту родини. Зазначені характеристики дозволяють розглядати отримані результати як такі, що відображають особливості цифрових практик сучасної студентської молоді, інтегрованої у цифрове комунікативне середовище.

Показник	Категорія	N	%
Стать	Чоловіча	19	23.8
	Жіноча	60	75.0
	Інша	1	1.3
Курс навчання	БП-1	13	18.1
	БП-2	16	22.2
	БП-3	21	29.2
	БП-4	14	19.4
	МП-1	4	5.6
	МП-2	4	5.6
	Соціально-гуманітарна	52	72.2
	Технічна	13	18.1
Освіта батьків	Природничо-прикладна	7	9.7
	Середня	2	2.5
	Фахова	8	10.0
	передвища		
	Вища	64	80.0
	Науковий ступінь	4	5.0
	Інша	2	2.5
Цифрова грамотність батьків	Низька	5	6.3
	Середня	27	33.8

	Висока	32	40.0
	Дуже висока	16	20.0

Табл. 1 Соціально-демографічна характеристика вибірки (N=80)

2.3. Результати емпіричного дослідження зв'язку онлайн-взаємодії та офлайн-поведінки студентської молоді

У межах емпіричної частини було здійснено аналіз взаємозв'язку між цифровими практиками студентської молоді та особливостями їхньої поведінки в офлайн-середовищі. Основною метою цього етапу стало виявлення статистично значущих зв'язків між практиками онлайн-взаємодії, механізмами цифрової самопрезентації, особливостями мережевої комунікації та повсякденними формами соціальної поведінки респондентів.

Основна теоретична база та аналітична логіка дослідження ґрунтувалася на теоретичних підходах, розглянутих у першому розділі роботи, зокрема концепціях мережевого суспільства, мережевого індивідуалізму, цифрової самопрезентації та гібридизації онлайн і офлайн-комунікації. Відповідно до цих підходів цифрове середовище розглядається не як ізольований простір, а як невід'ємна складова повсякденного соціального життя, що впливає на механізми самоконтролю, міжособистісної взаємодії, символічної репрезентації та соціальної адаптації молоді.

Для перевірки висунутих гіпотез було застосовано кореляційний аналіз із використанням коефіцієнта рангової кореляції Спірмена, який дозволяє виявляти статистично значущі зв'язки між порядковими змінними.

Використання саме цього методу зумовлене особливостями емпіричних даних дослідження, оскільки більшість показників були операціоналізовані за

допомогою шкали Лікєрта та шкали згоди мають порядковий характер. Крім того, порівняно невеликий обсяг вибіркової сукупності та відсутність гарантії нормального розподілу даних роблять застосування непараметричних методів статистичного аналізу більш коректним.

Окрім кореляційного аналізу, для перевірки окремих припущень було використано непараметричний критерій Манна–Уїтні, який дозволив оцінити наявність статистично значущих відмінностей між окремими групами респондентів. Це дозволило нам забезпечити можливість комплексного аналізу взаємозв'язків між цифровими практиками та характеристиками офлайн-поведінки студентської молоді. Частиною аналізу також було виявлення відсутності окремих кореляцій. Такий підхід дозволяє уникнути надмірного спрощення впливу цифрового середовища та більш точно інтерпретувати характер взаємодії між онлайн та офлайн-просторами соціалізації. Отримані результати демонструють, що вплив цифрових платформ на повсякденне життя студентської молоді має неоднорідний характер і проявляється передусім у трансформації комунікативних практик, механізмів самопрезентації та способів психологічної адаптації.

2.3.1. Цифрова самопрезентація та практики поведінкового самоконтролю

Одним із ключових завдань емпіричного етапу дослідження стало виявлення зв'язку між практиками цифрової самопрезентації студентської молоді та особливостями їхньої поведінки в офлайн-середовищі. Теоретичний аналіз, здійснений у першому розділі роботи, дозволив припустити, що поширення соціальних мереж та постійна залученість молоді у цифрові комунікативні середовища сприяють формуванню нових механізмів самоконтролю, пов'язаних із очікуваною публічністю власних дій. З такої точки зору, онлайн-взаємодія розглядається не лише як окремий тип комунікації, а як

фактор, що впливає на повсякденні офлайн-практики, зокрема на способи самопрезентації, оцінювання власної поведінки та регуляцію комунікації.

Першим етапом аналізу стало дослідження поширеності практик цифрового самоконтролю серед респондентів. Отримані результати свідчать про те, що значна частина студентської молоді регулярно використовує інструменти обмеження видимості контенту в соціальних мережах. Зокрема, 31.3% респондентів зазначили, що інколи використовують функції на кшталт «Близькі друзі» або закриті профілі, ще 20% роблять це часто, а 10% — постійно. Лише 16.7% опитаних ніколи не вдаються до подібних практик. Це свідчить про те, що управління видимістю контенту є достатньо поширеним елементом цифрової поведінки студентської молоді.

Частота	Обмеження видимості контенту(%)	Контроль поведінки через можливість потрапити на фото/відео
Ніколи	13.8	13.8
Рідко	25.0	32.5
Інколи	31.3	30.0
Часто	20.0	17.5
Завжди	10.0	6.3

Табл 2. Поширеність практик цифрового самоконтролю серед респондентів (N = 80)

Такі результати загалом узгоджуються з концепціями мережевої публічності та «контекстного колапсу», відповідно до яких користувачі соціальних платформ змушені постійно враховувати неоднорідність аудиторії та потенційну неконтрольованість поширення інформації. Таким чином, використання інструментів обмеження видимості можна розглядати як певну

форму адаптації до умов постійної цифрової публічності та спробу сегментувати власні аудиторії в залежності від соціального контексту.

Важливим для результатів дослідження було питання впливу цифрової видимості на офлайн-поведінку респондентів. Результати опитування демонструють, що значна частина студентів у тій чи іншій мірі контролює свою поведінку в офлайн-середовищі, пам'ятаючи про можливість потрапити на фото або відео в мережі. Згідно з результатами, 30.0% респондентів зазначили, що інколи вдаються до подібних дій, ще 17.5% роблять це часто, а ще 6.3% - постійно. Водночас, 13.8% опитаних ніколи не вдаються до контролю своєї поведінки через можливість потрапити в соціальні мережі. Отримані дані свідчать про поступове розмивання меж між цифровим та фізичним просторами соціалізації, оскільки сама можливість подальшої цифрової репрезентації впливає на поведінку індивіда ще до моменту безпосередньої публікації контенту.

Для перевірки взаємозв'язку між практиками цифрової самопрезентації та поведінковим самоконтролем було проведено кореляційний аналіз за допомогою коефіцієнта рангової кореляції Спірмена.

Результати аналізу засвідчили наявність кількох статистично значущих позитивних зв'язків між практиками цифрової самопрезентації та окремими показниками поведінкового самоконтролю. Зокрема, було виявлено позитивну кореляцію між частотою контролю власної поведінки в офлайн-середовищі через можливість потрапити на фото або відео в мережі та відчуттям відповідальності перед аудиторією за зміст власних публікацій ($r_s = 0,221$; $p = 0,048$). Отриманий результат дозволяє припустити, що респонденти, які більшою мірою усвідомлюють публічний характер цифрової присутності, частіше враховують можливі наслідки власних дій як в онлайн-, так і в офлайн-середовищі.

Змінна 1	Змінна 2	ρ Спірмена	p
----------	----------	-----------------	-----

pract_filter	att_responsib	0.221	0.048
pract_filter	att_edit_speech	0.259	0.020
pract_actuality_archive	att_edit_speech	0.233	0.037
att_matching	att_responsib	0.284	0.011
att_responsib	att_edit_speech	0.234	0.036

***Таблиця 3.** Статистично значущі кореляційні зв'язки між практиками цифрової самопрезентації та установками щодо цифрової комунікації (N=80)*

Також було виявлено статистично значущий зв'язок між контролем офлайн-поведінки та дискомфортом через неможливість «відредагувати» або «видалити» висловлювання в живій розмові так само легко, як повідомлення в месенджері ($r_s = 0,259$; $p = 0,020$). Подібний зв'язок спостерігається і між відчуттям відповідальності перед аудиторією та цією ж змінною ($r_s = 0,234$; $p = 0,036$). Це може свідчити про те, що для частини студентської молоді логіка цифрової комунікації, де існують інструменти редагування контенту та контролю його поширення, впливає на сприйняття офлайн-взаємодії як менш керованої та передбачуваної.

Окремо варто відзначити наявність позитивного зв'язку між практикою видалення або архівування старого контенту через його невідповідність актуальному образу себе та дискомфортом через неможливість редагування висловлювань у живій комунікації ($r_s = 0,233$; $p = 0,037$). Це може свідчити про те, що респонденти, які приділяють більше уваги узгодженості власної цифрової самопрезентації, є більш чутливими до обмежених можливостей контролю над самопрезентацією в офлайн-комунікації.

Додатково було виявлено позитивний зв'язок між контролем офлайн-поведінки та відчуттям відповідальності перед власною аудиторією за зміст публікацій ($r_s = 0,221$; $p = 0,048$). Отримані результати дозволяють припустити, що чим більшою мірою респонденти усвідомлюють публічний характер власної

цифрової присутності, тим сильніше вони схильні регулювати не лише онлайн-контент, але й власну поведінку у фізичному просторі. Отже, цифрова публічність може виступати значущим фактором, який впливає на механізми соціального самоконтролю та формування повсякденних поведінкових стратегій.

Також важливим результатом є зв'язок між практиками цифрового самоконтролю та ставленням до офлайн-комунікації. Кореляційний аналіз показав наявність статистично значущого позитивного зв'язку між контролем офлайн-поведінки та дискомфортом через неможливість «відредагувати» живу розмову так само легко, як повідомлення у месенджері ($r_s = 0,259$; $p = 0,020$). Крім того, позитивний зв'язок було виявлено між відчуттям відповідальності перед аудиторією за зміст публікацій та цією ж змінною ($r_s = 0,234$; $p = 0,036$).

Окремої уваги заслуговує виявлений позитивний зв'язок між практикою видалення або архівування старого контенту через його невідповідність актуальному образу власного «Я» та дискомфортом через неможливість редагувати усну комунікацію так само легко, як цифрові повідомлення ($r_s = 0,233$; $p = 0,037$). Цей результат може свідчити про те, що для частини респондентів прагнення контролювати власну цифрову самопрезентацію пов'язане із підвищеною чутливістю до ситуацій, у яких подібний контроль є обмеженим або неможливим.

Отримані результати можна інтерпретувати як свідчення поступового перенесення логіки цифрової комунікації в офлайн-взаємодію. Якщо в цифровому середовищі користувач має можливість редагувати повідомлення, видаляти контент або контролювати склад аудиторії, то жива комунікація позбавлена подібного рівня керованості. Для частини респондентів це створює відчуття комунікативної вразливості та меншого контролю над власною самопрезентацією. У цьому контексті цифрові практики не лише доповнюють офлайн-комунікацію, а й змінюють способи її суб'єктивного сприйняття.

Водночас більшість перевірених змінних не продемонстрували статистично значущих зв'язків. Це свідчить про те, що вплив цифрових практик на офлайн-поведінку не є універсальним і проявляється лише щодо окремих аспектів самопрезентації та соціального самоконтролю.

Загалом результати проведеного аналізу дозволяють зробити висновок про часткове підтвердження гіпотези щодо існування зв'язку між практиками цифрової самопрезентації та поведінковим самоконтролем студентської молоді. Отримані дані свідчать про те, що цифрова взаємодія поступово інтегрується у структуру повсякденного життя та впливає не лише на онлайн-комунікацію, але й на способи регуляції офлайн-поведінки, формуючи нові механізми самостереження та публічної чутливості.

2.3.2. Гібридизація онлайн та офлайн-комунікації студентської молоді

Наступним етапом емпіричного аналізу стало дослідження трансформації повсякденної комунікації студентської молоді під впливом цифрового середовища. Теоретичні підходи, розглянуті у першому розділі роботи, дозволяють нам розглядати сучасну онлайн-взаємодію не як ізольований простір, відокремлений від «реального» життя, а як складову єдиного комунікативного буття, в межах якого цифрові практики інтегруються у фізичне повсякдення. Беручи це до уваги, особливого значення набуває феномен гібридизації комунікації - процес, внаслідок якого цифрові елементи, символи та моделі взаємодії починають активно використовуватися в офлайн-середовищі. Одним із найбільш показових індикаторів такої інтеграції стала практика використання мережевого сленгу та мемів у живому спілкуванні. Результати опитування засвідчили високий рівень поширення цієї практики серед респондентів. Зокрема, 48.8% студентів зазначили, що часто використовують у повсякденному офлайн-спілкуванні меми або вислови, популярні в цифровому середовищі, ще 26.3% роблять це постійно. Лише 2.5%

опитаних відповіли, що ніколи не використовують подібні елементи комунікації.

Показник	Варіант відповіді	n	%
Використання мереж. сленгу в комунікації	Ніколи	2	2.5
	Рідко	6	7.5
	Іноді	12	15.0
	Часто	39	48.8
	Завжди	21	26.3
Наявність знайомств, які є виключно в онлайн	Так	33	41.3
	Ні	47	58.8

Таблиця 4. Поширеність використання мережевого сленгу та особливості підтримання онлайн-знайомств серед респондентів (N = 80)

Отримані результати можуть слугувати ще одним підтвердженням теорії про те, що цифрова культура вже не функціонує як окремий символічний простір, а активно інтегрується у повсякденну взаємодію молоді. Нові форми комунікації з використанням мемів та сленгу, характерні для платформ TikTok, Instagram, Telegram або X, поступово стають частиною звичайного міжособистісного спілкування. Це, в свою чергу, підтверджує концепцію «доповненої реальності» Натана Юргенсона, відповідно до якої онлайн та офлайн-виміри сучасного соціального життя дедалі менше можуть розглядатися як автономні сфери.

В той же час результати дослідження демонструють і трансформацію структури соціальних зв'язків студентської молоді. Так, 41.3% респондентів зазначили, що у їхньому оточенні є люди, з якими вони регулярно спілкуються онлайн, але не планують зустрічатися офлайн. Це може свідчити про поширення гібридних форм соціальності, у межах яких цифрова взаємодія може існувати як самодостатній формат підтримки соціальних зв'язків. Для перевірки взаємозв'язку між інтеграцією цифрових елементів у повсякденну комунікацію та трансформацією офлайн-взаємодії було проведено кореляційний аналіз за допомогою коефіцієнта рангової кореляції Спірмена.

Показник 1	Показник 2	ρ Спірмена	p
Використання мереж. сленгу та мемів в комунікації	Наявність знайомств, які підтримуються лише онлайн	0,290	0,009
Використання мереж. сленгу та мемів в комунікації	Дискомфорт через неможливість «відредагувати» живу розмову	0,336	0.002

Таблиця 5. Значущі кореляційні зв'язки між показниками цифрової інтеграції та особливостями офлайн-комунікації студентської молоді (ρ Спірмена, $N = 80$)

Згідно з результатами аналізу, можна стверджувати про наявність статистично значущого позитивного зв'язку між використанням мережевого сленгу та мемів у живому спілкуванні й наявністю онлайн-знайомств, які не переходять у фізичну взаємодію ($r_s = 0.290$; $p = 0.009$). Виходячи з цього, можна

зробити припущення, що респонденти, більш інтегровані у цифрову культуру комунікації, частіше підтримують соціальні зв'язки, що існують переважно або виключно в межах цифрового середовища. Отриманий нами також результат добре узгоджується з концепцією мережевого індивідуалізму Баррі Веллмана, відповідно до якої сучасні соціальні зв'язки дедалі менше залежать від фізичної близькості та дедалі більше організовуються навколо індивіда як центру мережевої комунікації. Таким чином, онлайн-знайомства перестають розглядатися як «неповноцінна» форма взаємодії та можуть виконувати самостійні функції соціальної підтримки, інформаційного обміну чи символічної належності до певних спільнот.

Особливий інтерес становить також зв'язок між використанням цифрових елементів у живому спілкуванні та зміною сприйняття офлайн-комунікації. Зокрема, було виявлено статистично значущий позитивний зв'язок між використанням мемів і мережевого сленгу в офлайн-комунікації та дискомфортом через неможливість «відредагувати» живу розмову так само легко, як повідомлення у месенджері ($r_s = 0.349$; $p = 0.002$). Це один із найсильніших статистично значущих зв'язків, зафіксованих у межах емпіричного дослідження.

Результати аналізу дозволяють припустити, що інтеграція цифрової культури у повсякденне життя впливає не лише на зміст комунікації, а також і на самі очікування щодо її структури та механізмів контролю. Для частини респондентів цифрове середовище виступає моделлю «керованої» комунікації, у межах якої існує можливість редагування, видалення або корекції висловлювань. Натомість офлайн-взаємодія сприймається як менш контрольований простір, що може створювати відчуття комунікативної вразливості.

В той же час, варто зазначити, що окремі припущення не знайшли статистичного підтвердження. Наприклад, проведений непараметричний тест Манна–Уїтні не виявив статистично значущих відмінностей у частоті офлайн-

зустрічей між респондентами, які мають виключно онлайн-знайомства, та тими, хто не підтримує подібних зв'язків ($U = 636$; $p = 0,142$).

Показник	Група	N	Медіана	U Манна-Уїтні	p
Кількість погоджених офлайн-зустрічей, знайомство з якими відбулось в соцмережах	Ні	47	0.0	636	0.142
	Так	33	1.0		

Таблиця 6. Манн–Уїтні щодо відмінностей у частоті офлайн-зустрічей залежно від наявності онлайн-знайомств, які не переходять в офлайн-взаємодію ($N = 80$)

Отриманий результат є концептуально важливим, оскільки не підтверджує класичну «гіпотезу заміщення», відповідно до якої активна онлайн-взаємодія неминуче витісняє офлайн-комунікацію. Навпаки, результати дослідження свідчать про співіснування цифрових та фізичних форм взаємодії у межах гібридної моделі соціальності. Наявність онлайн-знайомств не супроводжується автоматичним скороченням офлайн-соціальності, а радше доповнює вже існуючі комунікативні практики.

Окрім цього, не було виявлено статистично значущого зв'язку і між інтеграцією цифрових елементів у повсякденну комунікацію та наявністю офлайн-конфліктів, спричинених онлайн-взаємодією. Це дозволяє припустити, що проникнення цифрової культури в офлайн-простір не обов'язково має

деструктивний характер. Натомість вплив цифрового середовища проявляється передусім у трансформації способів комунікації, моделей самопрезентації та механізмів соціальної взаємодії.

Отже, результати проведеного аналізу дозволяють зробити висновок про часткове підтвердження гіпотези щодо зв'язку між інтеграцією цифрових комунікативних практик та трансформацією офлайн-взаємодії студентської молоді. Отримані дані свідчать про поступове формування гібридного комунікативного середовища, у межах якого онлайн- та офлайн-взаємодія дедалі більше взаємопроникають і функціонують як елементи єдиного соціального простору.

2.3.3. Цифрові практики в умовах війни та психологічна підтримка студентської молоді

Окрема гіпотеза нашого дослідження була присвячена аналізу ролі цифрових платформ у повсякденному житті студентської молоді в умовах повномасштабної війни. Український контекст суттєво змінює характер взаємодії молоді з цифровим середовищем, оскільки онлайн-платформи у воєнний період виконують не лише комунікативну або розважальну функцію, але й стають інфраструктурою навігації, психологічної підтримки, отримання оперативної інформації та громадянської мобілізації.

Результати опитування демонструють високий рівень інтегрованості цифрових сервісів у повсякденні практики респондентів. Значна частина студентів зазначила, що цифрові сервіси на кшталт карт повітряних тривог, моніторингових Telegram-каналів та інших інформаційних платформ регулярно впливають на їхню фізичну навігацію та планування повсякденних дій. Таким чином, цифрове середовище перестає бути лише простором комунікації та дедалі більше набуває функції інструменту організації фізичного повсякдення.

Водночас результати дослідження засвідчили, що для частини студентської молоді мережеві комунікації стали важливим ресурсом

психологічної підтримки. Значна частина респондентів погодилася з твердженням про те, що взаємодія в мережі допомагає їм зберігати психологічну стійкість у реальному житті. Це дозволяє розглядати цифрові платформи не лише як інформаційне середовище, але й як простір емоційної компенсації та підтримки в умовах тривалого соціального стресу.

Змінні	ρ Спірмена	p
pract_nav_change ↔ pract_help_online	0.317	0.004
pract_nav_change ↔ att_resil	0.348	0.002
pract_nav_change ↔ att_protest	0.272	0.015
pract_help_online ↔ att_resil	0.438	<0.001
pract_help_online ↔ att_protest	0.254	0.023
att_resil ↔ att_protest	0.319	0.004

Табл. 7. *Значущі кореляційні зв'язки між цифровими практиками, психологічною стійкістю та ставленням до громадянської активності студентської молоді (ρ Спірмена, $N = 80$)*

Для перевірки гіпотези щодо зв'язку між цифровими практиками та психологічною підтримкою було проведено кореляційний аналіз за допомогою коефіцієнта рангової кореляції Спірмена. Результати аналізу засвідчили наявність статистично значущого позитивного зв'язку між зверненням за підтримкою до людей у мережі та сприйняттям онлайн-взаємодії як ресурсу

психологічної стійкості ($r_s = 0.438$; $p < 0.001$). Це другий з найсильніших статистично значущих зв'язків, зафіксованих у межах дослідження.

Отриманий нами результат дозволяє припустити, що цифрові платформи виконують для частини студентської молоді функцію альтернативного або додаткового простору емоційної підтримки. В умовах війни та пов'язаного з нею тривалого психологічного навантаження мережеві комунікації можуть компенсувати обмеження офлайн-взаємодії та забезпечувати відчуття соціальної включеності, підтримки та емоційної присутності інших людей. Подібні результати також узгоджуються з сучасними дослідженнями цифрових спільнот та мережевої соціальності, відповідно до яких онлайн-комунікація здатна виконувати функції підтримки соціального капіталу та емоційної стабілізації в умовах кризових ситуацій. У контексті українського суспільства цифрові мережі стали не лише середовищем комунікації, але й важливим механізмом адаптації до умов постійної невизначеності та стресу. *(посилання)*

Додатково було виявлено статистично значущий позитивний зв'язок між частотою використання цифрових сервісів для навігації та планування повсякденного життя і зверненням по підтримку до людей у мережі замість обговорення проблем із близьким офлайн-оточенням ($r_s = 0,317$; $p = 0,004$). Це може свідчити про те, що респонденти, для яких цифрові інструменти відіграють важливішу роль у повсякденній організації життя, частіше використовують онлайн-середовище і як ресурс соціальної підтримки.

Крім того, було виявлено статистично значущий позитивний зв'язок між сприйняттям онлайн-взаємодії як ресурсу психологічної стійкості та твердженням про те, що респондентам легше висловлювати підтримку або протест онлайн, ніж брати участь у фізичних акціях ($r_s = 0.319$; $p = 0.004$). Аналогічно, позитивний зв'язок було зафіксовано між зверненням за підтримкою до людей у мережі та схильністю до онлайн-форм громадянського самовираження ($r_s = 0.254$; $p = 0.023$).

Отримані результати свідчать про те, що цифрове середовище для частини студентської молоді виступає не лише простором міжособистісної взаємодії, але також альтернативною формою громадянської участі та публічного вираження позиції. У цьому контексті онлайн-комунікація може розглядатися як механізм «масової самокомунікації» у розумінні Мануеля Кастельса, коли цифрові платформи створюють умови для самостійного продукування та поширення суспільно значущих смислів без необхідності фізичної присутності в публічному просторі.

Окрему увагу привертає також зв'язок між використанням цифрових сервісів навігації та психологічною стійкістю респондентів. Зокрема, було виявлено статистично значущий позитивний зв'язок між залежністю фізичної навігації від цифрових сервісів та сприйняттям мережевої взаємодії як ресурсу психологічної підтримки ($r_s = 0.348$; $p = 0.002$).

Такий результат дозволяє припустити, що цифрові платформи в умовах війни починають виконувати функцію не лише інформаційної координації, але й забезпечення суб'єктивного відчуття контролю над повсякденною ситуацією. Постійний доступ до оперативної інформації, моніторингових сервісів та навігаційних платформ може знижувати рівень невизначеності та підсилювати відчуття безпеки у фізичному просторі.

Водночас окремі припущення не знайшли статистичного підтвердження. Зокрема, твердження про те, що з початком війни дії респондентів у мережі стали більш практично орієнтованими (волонтерство, допомога, координація), не продемонструвало статистично значущих зв'язків із показниками психологічної підтримки чи онлайн-громадянської активності. Це може свідчити про те, що інструментальне використання цифрового середовища не обов'язково супроводжується емоційною інтеграцією у цифрові спільноти або зміною моделей соціальної взаємодії.

Загалом результати проведеного аналізу дозволяють зробити висновок про часткове підтвердження гіпотези щодо зв'язку між цифровими практиками воєнного часу та психологічною підтримкою студентської молоді. Отримані дані свідчать про те, що в умовах війни цифрові мережі виконують для молоді не лише комунікативну, але й компенсаторну, навігаційну та емоційно-підтримувальну функції, стаючи важливим елементом повсякденної адаптації до кризового соціального контексту.

2.3.4. Соціокультурний бекграунд та особливості цифрових практик студентської молоді

Завершальним напрямом нашого аналізу стало дослідження зв'язку між соціокультурними характеристиками родини респондентів та особливостями їхньої цифрової поведінки. У межах класичних соціологічних підходів соціальне походження, рівень освіти родини та доступ до культурних ресурсів традиційно розглядаються як фактори, що впливають на формування життєвих стратегій, комунікативних практик та моделей споживання інформації. Водночас сучасні дослідження цифрової соціальності демонструють, що в молодіжному середовищі вплив традиційних соціокультурних відмінностей може послаблюватися через високий рівень загальної цифрової інтеграції покоління. У межах дослідження було проаналізовано взаємозв'язок між рівнем матеріального добробуту родини респондентів, освітою батьків, оцінкою рівня їхньої цифрової грамотності та окремими показниками цифрової поведінки студентської молоді.

Результати кореляційного аналізу не виявили статистично значущого зв'язку між рівнем матеріального добробуту родини та оцінкою цифрової грамотності батьків ($p = 0.118$). Водночас було зафіксовано статистично значущий позитивний зв'язок між рівнем матеріального добробуту родини та важливістю відповідності реального життя образу, який респонденти транслують у соціальних мережах ($r_s = 0.242$; $p = 0.031$). Це може свідчити про те, що студенти з вищим рівнем матеріального забезпечення дещо частіше

надають значення узгодженості між власною онлайн та офлайн-самопрезентацією. Водночас більшість інших соціокультурних показників не продемонстрували статистично значущих зв'язків із досліджуваними цифровими практиками. Зокрема, рівень освіти батьків не виявив значущої кореляції ні з використанням інструментів цифрової самопрезентації, ні зі ставленням до алгоритмічних рекомендацій, ні з практиками звернення за підтримкою до людей у мережі.

Отриманий результат є концептуально важливим, оскільки може свідчити про відносну нормалізацію цифрових практик у середовищі сучасної студентської молоді. На відміну від ранніх етапів поширення цифрових технологій, коли доступ до інтернету та рівень цифрової компетентності суттєво залежали від освітнього та соціального статусу родини, сучасне студентське середовище характеризується значно вищим рівнем загальної цифрової інтегрованості. У результаті традиційні соціокультурні відмінності можуть відігравати менш помітну роль у формуванні повсякденних цифрових практик молоді.

Окремий інтерес становить зв'язок між довірою до алгоритмічних рекомендацій та практикою звернення за підтримкою до людей у мережі. Зокрема, було виявлено статистично значущий позитивний зв'язок між довірою до рекомендацій алгоритмів соціальних платформ та частотою звернення за підтримкою до онлайн-оточення ($r_s = 0.244$; $p = 0.031$).

Показник 1	Показник 2	ρ Спірмена	p
Індекс матеріального добробуту родини	Важливість відповідності реального життя образу, який транслюється в	0.242	0.031

	соціальних мережах		
Довіра до алгоритмічних рекомендацій соціальних платформ	Частота звернення за підтримкою до людей у мережі	0.244	0.029

Цей результат дозволяє припустити, що респонденти, більш залучені у алгоритми та цифровий світ споживання інформації, частіше використовують мережеве середовище як простір емоційної взаємодії та підтримки. У цьому контексті алгоритмічні системи можна розглядати не лише як механізм технічної персоналізації контенту, але і як складову повсякденного цифрового досвіду, що поступово формує рівень довіри до онлайн-середовища загалом.

Водночас важливо зазначити, що виявлені зв'язки мають помірний характер, а більшість соціокультурних змінних не продемонстрували сильного статистичного впливу на цифрові практики респондентів. Це дозволяє припустити, що для студентської молоді повсякденні цифрові практики визначаються передусім не структурними характеристиками соціального походження, а безпосередньою включеністю у цифрові комунікативні середовища та інтенсивністю повсякденної онлайн-взаємодії.

Таким чином, результати проведеного аналізу дозволяють зробити висновок про часткове підтвердження гіпотези щодо впливу соціокультурного бекграунду на цифрові практики студентської молоді. Отримані дані свідчать про те, що структурні характеристики родини зберігають певний вплив на окремі аспекти цифрової інтеграції, проте цей вплив є значно слабшим порівняно з впливом безпосередніх комунікативних практик та повсякденного досвіду взаємодії у цифровому середовищі.

Висновки до другого розділу

У межах другого розділу було здійснено емпіричне дослідження зв'язку між онлайн-взаємодією студентської молоді та особливостями їхньої поведінки в офлайн-середовищі. На основі кількісного онлайн-опитування студентів закладів вищої освіти м. Києва було проаналізовано характер впливу цифрових практик на повсякденну комунікацію, механізми поведінкового самоконтролю, способи соціальної взаємодії та окремі аспекти психологічної адаптації молоді в умовах воєнного контексту.

Методологічно дослідження базувалося на використанні кількісного підходу та кореляційного аналізу із застосуванням коефіцієнта рангової кореляції Спірмена, що дозволило виявити статистично значущі зв'язки між окремими цифровими практиками та характеристиками офлайн-поведінки респондентів. Обраний дизайн дослідження дозволив простежити не лише поширеність окремих цифрових практик, але й характер їхнього взаємозв'язку з повсякденними формами соціальної взаємодії студентської молоді.

Результати дослідження засвідчили, що практики цифрової самопрезентації та управління видимістю контенту пов'язані з формуванням нових механізмів поведінкового самоконтролю в офлайн-середовищі. Було виявлено статистично значущі позитивні зв'язки між використанням інструментів селективної видимості контенту, контролем офлайн-поведінки внаслідок можливості цифрової фіксації, відчуттям відповідальності перед аудиторією та прагненням узгоджувати реальне життя з образом, який транслюється в соціальних мережах. Отримані результати свідчать про поступове розмиття меж між цифровим та фізичним просторами соціалізації, в межах якого логіка мережевої публічності починає впливати на механізми повсякденної саморегуляції.

Також важливим результатом дослідження стало виявлення зв'язку між інтеграцією цифрових елементів у комунікацію та трансформацією сприйняття

офлайн-взаємодії. Зокрема, було встановлено, що використання мемів та мережевого сленгу в живому спілкуванні корелює як із підтримкою гібридних онлайн-зв'язків, так і з дискомфортом через неможливість «редагувати» офлайн-комунікацію аналогічно до цифрового середовища. Це дозволяє зробити висновок про поступове перенесення логіки цифрової комунікації у сферу безпосередньої міжособистісної взаємодії.

Водночас, результати дослідження не підтвердили припущення про витіснення офлайн-комунікації онлайн-взаємодією. Проведений непараметричний аналіз не виявив статистично значущих відмінностей у частоті офлайн-зустрічей між респондентами, які мають виключно онлайн-знайомства, та тими, хто не підтримує подібних зв'язків. Це свідчить радше про співіснування цифрових та фізичних форм соціальності в межах гібридної моделі комунікації, ніж про заміщення одного типу взаємодії іншим.

Окремий блок результатів стосувався ролі цифрових платформ у контексті війни. Отримані дані засвідчили, що онлайн-взаємодія для значної частини студентської молоді виконує функцію психологічної підтримки та допомагає підтримувати емоційну стійкість у повсякденному житті. Було встановлено статистично значущі зв'язки між зверненням за підтримкою до людей у мережі, сприйняттям онлайн-комунікації як ресурсу психологічної стабільності та схильністю до онлайн-форм громадянського самовираження. Також було виявлено, що використання цифрових сервісів навігації та моніторингу пов'язане з вищою оцінкою психологічної стійкості та активнішим використанням онлайн-підтримки.

Аналіз соціокультурних характеристик респондентів продемонстрував, що вплив структурних факторів родинного середовища на цифрові практики студентської молоді є порівняно помірним. Було зафіксовано позитивний зв'язок між рівнем матеріального добробуту родини та важливістю відповідності реального життя образу, який респонденти транслюють у соціальних мережах. Водночас більшість інших соціокультурних змінних не

продемонстрували статистично значущого впливу на особливості цифрової поведінки респондентів.

Загалом результати емпіричного дослідження дозволяють зробити висновок про часткове підтвердження висунутих гіпотез. Отримані дані свідчать про те, що онлайн-взаємодія студентської молоді тісно інтегрується у структуру повсякденного життя та впливає не лише на цифрову комунікацію, але й на офлайн-поведінку, механізми самопрезентації, способи соціальної взаємодії та практики психологічної адаптації в умовах сучасного соціального контексту.

ВИСНОВКИ

У межах даної роботи було здійснено комплексне теоретичне та емпіричне дослідження соціокультурних факторів зв'язку онлайн-взаємодії студентської молоді та їхньої поведінки в офлайн-середовищі. Актуальність обраної теми зумовлена стрімким поширенням цифрових комунікативних платформ, глибокою інтеграцією соціальних мереж у повсякденне життя молоді та трансформацією традиційних механізмів соціалізації в умовах розвитку мережевого суспільства. Особливої значущості ця проблематика набуває в українському контексті, де цифрове середовище в умовах війни виконує не лише комунікативні, але й навігаційні, координаційні та психологічно-підтримувальні функції.

У процесі теоретичного аналізу було встановлено, що сучасна соціологія цифрових комунікацій поступово відмовляється від концепції «цифрового дуалізму», яка розглядала онлайн та офлайн-простори як автономні та відокремлені сфери соціального життя. Натомість, сучасні підходи – такі як концепції мережевого суспільства Мануеля Кастельса, мережевого індивідуалізму Баррі Веллмана, «доповненої реальності» Натана Юргенсона та теорії цифрової самопрезентації дозволяють розглядати цифрову взаємодію як невід'ємний елемент повсякденного соціального досвіду. В рамках цих підходів онлайн-комунікація постає не альтернативою фізичній реальності, а механізмом її організації, координації та символічного конструювання.

Теоретичний аналіз також засвідчив, що сучасне цифрове середовище створює нові форми самопрезентації, самоконтролю та соціальної взаємодії, у межах яких логіка мережевої публічності дедалі сильніше впливає на повсякденну поведінку індивіда. Водночас, значна частина сучасних досліджень спростовує більш ранні песимістичні концепції, відповідно до яких онлайн-взаємодія неминуче призводить до руйнування офлайн-соціальності. Натомість,

сучасні підходи дедалі частіше описують онлайн- та офлайн-комунікацію як взаємопов'язані складові єдиного соціального простору.

Емпіричний етап дослідження було реалізовано шляхом кількісного онлайн-опитування студентської молоді м. Києва. Проведене дослідження дозволило виявити низку статистично значущих зв'язків між цифровими практиками студентської молоді та особливостями їхньої поведінки в офлайн-середовищі.

Одним із ключових результатів дослідження стало виявлення зв'язків між окремими практиками цифрової самопрезентації та ставленням до власної цифрової присутності. Зокрема, було встановлено позитивні зв'язки між контролем цифрового контенту, прагненням узгоджувати реальне життя з образом у соціальних мережах, відчуттям відповідальності перед аудиторією та особливостями сприйняття офлайн-комунікації. Отримані результати свідчать про поступову інтеграцію логіки цифрової публічності у повсякденні практики студентської молоді.

Окрім цього, важливим результатом стало також підтвердження процесу гібридизації онлайн та офлайн-комунікації. Було встановлено, що використання мемів, мережевого сленгу та інших цифрових елементів у живому спілкуванні пов'язане з підтримкою гібридних соціальних зв'язків та зміною сприйняття офлайн-комунікації. Зокрема, було виявлено статистично значущий зв'язок між інтеграцією цифрової культури у повсякденне спілкування та дискомфортом через неможливість «редагувати» живу комунікацію так само, як повідомлення у цифровому середовищі. Це дозволяє зробити висновок про поступове перенесення моделей цифрової взаємодії у сферу міжособистісного спілкування.

Водночас результати дослідження не підтвердили уявлення щодо витіснення офлайн комунікації онлайн-взаємодією. Проведений аналіз не виявив статистично значущих відмінностей у частоті офлайн-зустрічей між

респондентами, які мають виключно онлайн-знайомства, та тими, хто не підтримує подібних зв'язків. Це дозволяє зробити висновок про співіснування цифрових та фізичних форм соціальності в межах гібридної моделі соціальної взаємодії.

Окремий блок результатів стосувався ролі цифрових платформ у контексті війни. Було встановлено, що для значної частини студентської молоді онлайн-взаємодія виконує функцію психологічної підтримки та допомагає підтримувати емоційну стійкість у повсякденному житті. Крім того, результати дослідження засвідчили, що цифрові сервіси навігації та моніторингу стають важливим елементом організації повсякденного життя та пов'язані з вищою оцінкою психологічної стійкості й активнішим використанням онлайн-підтримки.

Аналіз соціокультурних характеристик респондентів продемонстрував, що традиційні структурні фактори мають порівняно обмежений вплив на цифрові практики студентської молоді. Водночас було виявлено позитивний зв'язок між рівнем матеріального добробуту родини та важливістю відповідності реального життя образу, який респонденти транслують у соціальних мережах. Більшість інших соціокультурних показників не продемонстрували статистично значущих зв'язків із досліджуваними цифровими практиками.

Таким чином, результати дослідження дозволяють зробити висновок про часткове підтвердження висунутих гіпотез. Загалом отримані дані свідчать про те, що онлайн-взаємодія студентської молоді є важливим чинником трансформації повсякденних практик офлайн-поведінки. Вплив цифрового середовища проявляється передусім у зміні механізмів самопрезентації, самоконтролю, комунікації та психологічної адаптації молоді до сучасного соціального контексту.

Водночас дослідження має низку обмежень. Перш за все річ іде про використання неімовірнісної вибірки та відносно невеликий обсяг вибіркової сукупності, що обмежує можливість узагальнення результатів на всю студентську молодь України. Крім того, онлайн-формат збору даних створює ризик самовідбору респондентів та потенційного впливу соціальної бажаності відповідей. У зв'язку з цим результати дослідження слід розглядати передусім як аналітичну спробу виявлення основних тенденцій та взаємозв'язків у межах досліджуваної групи.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання напрацювань дослідження для подальшого аналізу трансформації молодіжної соціальності в умовах цифровізації та воєнного контексту. Матеріали роботи можуть бути використані у сфері молодіжної політики, цифрової освіти, досліджень цифрової культури, а також при розробці програм психологічної підтримки студентської молоді.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розширенням вибіркової сукупності, порівнянням різних вікових або регіональних груп, а також із використанням комбінованих методологічних стратегій, що поєднують кількісні та якісні методи аналізу цифрових практик молоді.

Список використаних джерел

1. Agresti, A. (2018). *Statistical Methods for the Social Sciences* (5th ed.). Pearson.
2. Babbie, E. (2020). *The Practice of Social Research* (15th ed.). Boston: Cengage Learning.
3. Bauman, Z. (2000). *Liquid Modernity*. Cambridge: Polity Press.
4. Baudrillard, J. (1994). *Simulacra and Simulation*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
5. Baym, N. K. (2015). *Personal Connections in the Digital Age* (2nd ed.). Cambridge: Polity Press.
6. Beck, U. (1992). *Risk Society: Towards a New Modernity*. London: Sage Publications.
7. Berger, P., & Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality*. New York: Anchor Books.
8. Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
9. Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241–258). New York: Greenwood.
10. Boyd, D. (2014). *It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens*. New Haven: Yale University Press.
11. Bryman, A. (2016). *Social Research Methods* (5th ed.). Oxford: Oxford University Press.
12. Bucher, T. (2018). *If...Then: Algorithmic Power and Politics*. Oxford: Oxford University Press.
13. Burgess, J., & Green, J. (2018). *YouTube: Online Video and Participatory Culture* (2nd ed.). Cambridge: Polity Press.
14. Castells, M. (2010). *The Rise of the Network Society* (2nd ed.). Oxford: Wiley-Blackwell.

- 15.Castells, M. (2009). *Communication Power*. Oxford: Oxford University Press.
- 16.Castells, M. (2012). *Networks of Outrage and Hope: Social Movements in the Internet Age*. Cambridge: Polity Press.
- 17.Couldry, N. (2012). *Media, Society, World: Social Theory and Digital Media Practice*. Cambridge: Polity Press.
- 18.Couldry, N., & Hepp, A. (2017). *The Mediated Construction of Reality*. Cambridge: Polity Press.
- 19.Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches* (4th ed.). Thousand Oaks: Sage.
- 20.Debord, G. (1995). *The Society of the Spectacle*. New York: Zone Books.
- 21.Dijck, J. van. (2013). *The Culture of Connectivity: A Critical History of Social Media*. Oxford: Oxford University Press.
- 22.Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). The Benefits of Facebook “Friends”: Social Capital and College Students’ Use of Online Social Network Sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(4), 1143–1168.
- 23.Field, A. (2018). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics* (5th ed.). Sage Publications.
- 24.Foucault, M. (1977). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. New York: Pantheon Books.
- 25.Fuchs, C. (2014). *Social Media: A Critical Introduction*. London: Sage.
- 26.Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Stanford: Stanford University Press.
- 27.Goffman, E. (1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York: Anchor Books.
- 28.Granovetter, M. S. (1973). The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360–1380.
- 29.Hargittai, E. (2002). Second-Level Digital Divide: Differences in People’s Online Skills. *First Monday*, 7(4).
- 30.Hepp, A. (2020). *Deep Mediatization*. London: Routledge.

31. Hogan, B. (2010). The Presentation of Self in the Age of Social Media. *Bulletin of Science, Technology & Society*, 30(6), 377–386.
32. Inglehart, R. (1997). *Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic and Political Change in 43 Societies*. Princeton: Princeton University Press.
33. Jenkins, H. (2006). *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. New York: NYU Press.
34. Jurgenson, N. (2012). When Atoms Meet Bits: Social Media, the Mobile Web and Augmented Revolution. *Future Internet*, 4(1), 83–91.
35. Kraut, R., Patterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukhopadhyay, T., & Scherlis, W. (1998). Internet Paradox: A Social Technology that Reduces Social Involvement and Psychological Well-Being? *American Psychologist*, 53(9), 1017–1031.
36. Livingstone, S. (2008). Taking Risky Opportunities in Youthful Content Creation: Teenagers' Use of Social Networking Sites for Intimacy, Privacy and Self-Expression. *New Media & Society*, 10(3), 393–411.
37. Lupton, D. (2015). *Digital Sociology*. London: Routledge.
38. Marwick, A. E. (2013). *Status Update: Celebrity, Publicity, and Branding in the Social Media Age*. New Haven: Yale University Press.
39. McLuhan, M. (1964). *Understanding Media: The Extensions of Man*. New York: McGraw-Hill.
40. Papacharissi, Z. (2015). *Affective Publics: Sentiment, Technology, and Politics*. Oxford: Oxford University Press.
41. Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
42. Rheingold, H. (1993). *The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier*. Reading, MA: Addison-Wesley.
43. Senft, T. M. (2008). *Camgirls: Celebrity and Community in the Age of Social Networks*. New York: Peter Lang.

44. Turkle, S. (1995). *Life on the Screen: Identity in the Age of the Internet*. New York: Simon & Schuster.
45. Turkle, S. (2011). *Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other*. New York: Basic Books.
46. Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2007). Online Communication and Adolescent Well-Being: Testing the Stimulation Versus the Displacement Hypothesis. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(4), 1169–1182.
47. Veblen, T. (1899). *The Theory of the Leisure Class*. New York: Macmillan.
48. Wellman, B. (2001). Physical Place and Cyberplace: The Rise of Networked Individualism. *International Journal of Urban and Regional Research*, 25(2), 227–252.
49. Wellman, B., & Rainie, L. (2012). *Networked: The New Social Operating System*. Cambridge, MA: MIT Press.
50. Welzel, C. (2013). *Freedom Rising: Human Empowerment and the Quest for Emancipation*. Cambridge: Cambridge University Press.
51. Zhao, S., Grasmuck, S., & Martin, J. (2008). Identity Construction on Facebook: Digital Empowerment in Anchored Relationships. *Computers in Human Behavior*, 24(5), 1816–1836.
52. Київський міжнародний інститут соціології. (2023). *Молодь, соціальні мережі та цифрові практики в умовах війни*. Київ: КМІС.
53. Міністерство цифрової трансформації України. (2023). *Цифрова грамотність населення України: аналітичний звіт*. Київ.
54. Центр Разумкова. (2023). *Українська молодь у цифровому суспільстві*. Київ.
55. Державна служба статистики України. (2023). *Соціально-демографічний портрет студентської молоді України*. Київ.
56. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. (2022). *Цифрові практики української молоді в умовах суспільної кризи*, №4.
57. Наукові записки НаУКМА. Соціологічні науки. (2021). *Соціальні мережі та трансформація молодіжної комунікації*, Т. 4.

58. Український інститут майбутнього. (2023). *Цифровізація повсякденності української молоді*. Київ.
59. UNICEF Ukraine. (2023). *The Impact of War on Ukrainian Youth Communication Practices*. Kyiv.
60. OECD. (2021). *Digital Economy Outlook 2021*. Paris: OECD Publishing.
61. Pew Research Center. (2023). *Social Media Use Among Young Adults*. Washington, DC.
62. World Bank. (2022). *Digital Development Overview*. Washington, DC.
63. UNESCO. (2023). *Digital Transformation and Youth Participation*. Paris: UNESCO.
64. European Commission. (2022). *Youth and Digitalisation in Europe*. Brussels.
65. Авторське онлайн-опитування студентської молоді м. Києва «Соціокультурні фактори зв'язку онлайн-взаємодії студентської молоді та поведінки в офлайн». Проведено у квітні–травні 2026 року. N = 60.
66. Castells, M. (1997). *The Power of Identity*. Oxford: Blackwell Publishers.
67. Deleuze, G. (1992). *Postscript on the Societies of Control*. October, 59, 3–7.
68. Leonardi, P. M. (2010). *Digital Materiality? How Artifacts Without Matter, Matter*. First Monday, 15(6).
69. Manovich, L. (2013). *Software Takes Command*. New York: Bloomsbury Academic.
70. Nie, N. H. (2001). *Sociability, Interpersonal Relations, and the Internet: Reconciling Conflicting Findings*. American Behavioral Scientist, 45(3), 420–435.
71. Selwyn, N. (2009). *The Digital Native – Myth and Reality*. Aslib Proceedings, 61(4), 364–379.
72. Tufekci, Z. (2017). *Twitter and Tear Gas: The Power and Fragility of Networked Protest*. New Haven: Yale University Press.
73. van Dijk, J. (2005). *The Deepening Divide: Inequality in the Information Society*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Додаток А

Анкета

«Соціокультурні фактори зв'язку онлайн-взаємодії студентської молоді та поведінки в офлайн»

Вітаю! Це опитування проводиться в межах магістерського дослідження «Соціокультурні фактори зв'язку онлайн-взаємодії студентської молоді та поведінки в офлайн». Ваші відповіді допоможуть зрозуміти, як цифрові технології змінюють повсякденні практики студентства.

Опитування є анонімним та конфіденційним. Правильних або неправильних відповідей не існує — важливо лише Ваше особисте бачення та досвід.

Заповнення анкети займе близько 7–10 хвилин.

Блок 1. Повсякденні цифрові практики

Будь ласка, оцініть частоту наведених нижче практик.

Шкала відповідей:

- 1 — Ніколи
- 2 — Рідко
- 3 — Іноді
- 4 — Часто
- 5 — Завжди

1. Як часто Ви використовуєте інструменти обмеження видимості контенту в соціальних мережах (списки «Близькі друзі», закриті профілі)?
2. Як часто Ви відчуваєте потребу контролювати свою поведінку в офлайн, пам'ятаючи про можливість потрапити на фото або відео в мережі?

3. Як часто Ви видаляєте або архівуєте свій контент, якщо він не отримав очікуваного рівня схвалення (лайків/переглядів)?
4. Як часто Ви видаляєте або архівуєте старий контент (пости, фото) тому, що він більше не відповідає Вашому нинішньому світогляду або образу власного «Я»?
5. Наскільки часто Ви звертаєтеся за підтримкою до людей у мережі (онлайн-друзів, учасників тематичних груп, підписників) замість того, щоб обговорювати проблеми з близьким офлайн-оточенням?
6. Як часто Ви використовуєте в офлайн-спілкуванні мережевий сленг або меми, що стали популярними нещодавно?
7. Як часто Ви обираєте локації для відвідування (кав'ярні, виставки тощо), враховуючи те, наскільки привабливо вони виглядатимуть у Ваших соціальних мережах?
8. Чи буває так, що після тривалого листування в месенджерах протягом дня у Вас не залишається бажання чи сил на зустрічі з людьми наживо?
9. Як часто цифрові сервіси (карти тривоги, моніторингові канали) стають визначальним фактором для Вашої фізичної навігації та планів на день?

Блок 2. Ціннісні орієнтації та ставлення

Будь ласка, вкажіть ступінь Вашої згоди з наведеними твердженнями.

Шкала відповідей:

- 1 — Категорично не згоден
- 2 — Скоріше не згоден
- 3 — Важко сказати
- 4 — Скоріше згоден
- 5 — Повністю згоден

10. Мій онлайн-профіль — це важливий інструмент для підтримки моєї репутації та досягнення успіху в реальному житті (у навчанні, кар'єрі чи соціальному статусі).
11. Мені важливо, щоб моє реальне життя повністю відповідало образу, який я транслюю в соцмережах.
12. Я відчуваю відповідальність перед своєю аудиторією за зміст своїх публікацій.
13. Я більше довіряю рекомендаціям алгоритмів (YouTube, TikTok, Instagram), ніж порадам знайомих, при виборі контенту/товарів.
14. З початком війни мої дії в мережі частіше мають практичну мету (волонтерство, допомога, координація), ніж до 2022 року.
15. Взаємодія в мережі (спілкування з онлайн-друзями, участь у групах чи каналах) допомагає мені зберігати психологічну стійкість у реальному житті.
16. Мені легше висловити підтримку чи протест онлайн, ніж брати участь у реальній акції.
17. Іноді мене бентежить те, що в живій розмові неможливо «відредагувати» або «видалити» сказане так само легко, як у месенджері.

Блок 3. Соціальний досвід та факти

18. Чи могли б Ви виокремити Вашу головну мотивацію для створення та публікації контенту в мережі? (Оберіть одну найбільш значущу відповідь)
 - Пошук однодумців та соціальна підтримка
 - Збереження спогадів
 - Формування професійного та/або соціального іміджу

- Естетичне задоволення та потреба самовираження

19. Чи є у Вашому оточенні люди, з якими Ви регулярно спілкуєтесь онлайн, але не плануєте зустрічатися в офлайн?

- Так
- Ні

20. Чи бували у Вашому житті випадки, коли конфлікт у чаті чи коментарях призводив до припинення стосунків у реальному житті?

- Так
- Ні

21. Скільки разів за останній рік Ви ініціювали або погоджувалися на реальну зустріч із людиною, знайомство з якою відбулося виключно в соцмережах? (Вкажіть число)

Блок 4. Соціокультурний профіль

22. Якій мові Ви надаєте перевагу в онлайн-спілкуванні?

- Українська
- Російська
- Англійська
- Інша мова

23. Якій мові Ви надаєте перевагу в офлайн-спілкуванні?

- Українська
- Російська
- Англійська

- Інша мова

24.Будь ласка, вкажіть Вашу стать

- Чоловіча
- Жіноча
- Інша

25.Будь ласка, вкажіть Ваш вік

26.Будь ласка, зазначте Вашу спеціальність та рік навчання

27.Будь ласка, вкажіть рівень освіти Ваших батьків

- Середня
- Фахова передвища
- Вища
- Науковий ступінь
- Інша

28.Які з перелічених можливостей є доступними для Вашої родини без серйозної шкоди для бюджету? (Оберіть усі підходящі варіанти)

- Оплата додаткового навчання/курсів
- Регулярний відпочинок закордоном
- Приватне медичне обслуговування
- Купівля великих активів (авто, житло)
- Можливість не працювати під час навчання, фокусуючись лише на освіті
- Нічого з вищезазначеного

29.Будь ласка, оцініть рівень цифрової грамотності Ваших батьків (вміння користуватися сервісами, критично оцінювати інформацію)

Шкала:

1 — Дуже низький

5 — Дуже високий

30. Будь ласка, вкажіть Ваше поточне місце проживання

- Проживаю з батьками
- Проживаю в гуртожитку
- Проживаю в орендованій квартирі
- Проживаю у власній квартирі
- Інше

31. Чи маєте Ви статус внутрішньо переміщеної особи (ВПО)?

- Так
- Ні

ДОДАТОК Б

Результати емпіричного аналізу

Корреляционная Матрица

Корреляционная Матрица

		pract_priv	pract_filter	pract_actuality_archive	att_matching	att_responsib	att_edit_speech
pract_priv	Спирмен $\rho(\rho)$	—					
	df	—					
	p-значение	—					
pract_filter	Спирмен $\rho(\rho)$	0.198	—				
	df	78	—				
	p-значение	.079	—				
pract_actuality_archive	Спирмен $\rho(\rho)$	0.100	0.280	—			
	df	78	78	—			
	p-значение	.377	.012	—			
att_matching	Спирмен $\rho(\rho)$	0.028	0.208	0.207	—		
	df	78	78	78	—		
	p-значение	.805	.064	.065	—		
att_responsib	Спирмен $\rho(\rho)$	0.142	0.221	0.061	0.284	—	
	df	78	78	78	78	—	
	p-значение	.210	.048	.591	.011	—	
att_edit_speech	Спирмен $\rho(\rho)$	0.150	0.259	0.233	0.161	0.234	—
	df	78	78	78	78	78	—
	p-значение	.183	.020	.037	.154	.036	—

Корреляционная Матрица

Корреляционная Матрица

		pract_memes	onl_only_frnds	att_edit_speech	conflict_offline
pract_memes	Спирмен $\rho(\rho)$	—			
	df	—			
	p-значение	—			
onl_only_frnds	Спирмен $\rho(\rho)$	0.290	—		
	df	78	—		
	p-значение	.009	—		
att_edit_speech	Спирмен $\rho(\rho)$	0.336	0.038	—	
	df	78	78	—	
	p-значение	.002	.735	—	
conflict_offline	Спирмен $\rho(\rho)$	0.145	0.062	0.031	—
	df	78	78	78	—
	p-значение	.199	.584	.783	—

Частоты

Частоты pract_priv

pract_priv	Частоты	% от общего количества	Совокупный %
Ніколи	11.00	13.8 %	13.8 %
Рідко	20.00	25.0 %	38.8 %
Іноді	25.00	31.3 %	70.0 %
Часто	16.00	20.0 %	90.0 %
Завжди	8.00	10.0 %	100.0 %

Частоты pract_filter

pract_filter	Частоты	% от общего количества	Совокупный %
Ніколи	11.00	13.8 %	13.8 %
Рідко	26.00	32.5 %	46.3 %
Іноді	24.00	30.0 %	76.3 %
Часто	14.00	17.5 %	93.8 %
Завжди	5.00	6.3 %	100.0 %

Частоты pract_likes_archive

Частоты onl_only_frnds

onl_only_frnds	Частоты	% от общего количества	Совокупный %
Ні	47.0	58.8 %	58.8 %
Так	33.0	41.3 %	100.0 %

Т-тест независимых выборок

		Статистика		p	Размер эффекта	
meet_freq	Манн-Уитни Ю	636	.142	Ранговая бисериальная корреляция	0.181	

Примечание. $H_0: \mu_{Hi} = \mu_{Tak}$

Описательные статистики группы						
	Группа	N	Среднее	Медиана	SD	SE
meet_freq	Hi	47	2.21	0.00	7.55	1.10
	Tak	33	1.82	1.00	2.19	0.381

Корреляционная Матрица

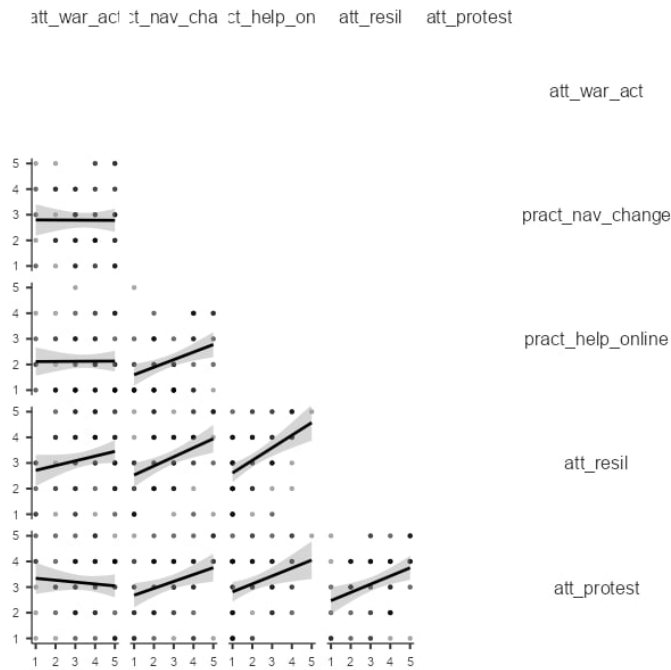
		att_war_act	pract_nav_change	pract_help_online	att_resil	att_protest
att_war_act	Спирмен $\rho(\rho)$	—				
	df	—				
	p-значение	—				
pract_nav_change	Спирмен $\rho(\rho)$	-0.007	—			
	df	78	—			
	p-значение	.951	—			
pract_help_online	Спирмен $\rho(\rho)$	-0.000	0.317 **	—		
	df	78	78	—		
	p-значение	1.000	.004	—		
att_resil	Спирмен $\rho(\rho)$	0.146	0.348 **	0.438 ***	—	
	df	78	78	78	—	
	p-значение	.196	.002	< .001	—	
att_protest	Спирмен $\rho(\rho)$	-0.054	0.272 *	0.254 *	0.319 **	—
	df	78	78	78	78	—
	p-значение	.636	.015	.023	.004	—

Примечание. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

График

Примечание. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

График

Корреляционная Матрица

Корреляционная Матрица

		wealth_index	edu_parents	dig_lit_parents	pract_priv	att_algo_trust	att_matching	pract_help_online
wealth_index	Спирмен $\rho(\rho)$	—						
	df	—						
	p-значение	—						
edu_parents	Спирмен $\rho(\rho)$	−0.068	—					
	df	78	—					
	p-значение	.548	—					
dig_lit_parents	Спирмен $\rho(\rho)$	0.176	0.016	—				
	df	78	78	—				
	p-значение	.118	.886	—				
pract_priv	Спирмен $\rho(\rho)$	0.002	−0.145	−0.004	—			
	df	78	78	78	—			
	p-значение	.983	.200	.970	—			
att_algo_trust	Спирмен $\rho(\rho)$	−0.001	−0.086	−0.134	0.135	—		
	df	78	78	78	78	—		
	p-значение	.992	.448	.237	.231	—		
att_matching	Спирмен $\rho(\rho)$	0.242 *	0.031	−0.029	0.028	0.165	—	
	df	78	78	78	78	78	—	
	p-значение	.031	.783	.799	.805	.143	—	
pract_help_online	Спирмен $\rho(\rho)$	0.009	−0.115	−0.160	0.068	0.244 *	0.091	—
	df	78	78	78	78	78	78	—
	p-значение	.940	.309	.157	.552	.029	.421	—

Примечание. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Частоты

Частоты gndr

gndr	Частоты	% от общего количества	Совокупный %
Чоловіча	19.00	23.8 %	23.8 %
Жіноча	60.00	75.0 %	98.8 %
Інша	1.00	1.3 %	100.0 %

Частоты study_year

study_year	Частоты	% от общего количества	Совокупный %
1 курс бакалаврату	13.00	18.1 %	18.1 %
2 курс бакалаврату	16.00	22.2 %	40.3 %
3 курс бакалаврату	21.00	29.2 %	69.4 %
4 курс бакалаврату	14.00	19.4 %	88.9 %
1 курс магістратури	4.00	5.6 %	94.4 %
2 курс магістратури	4.00	5.6 %	100.0 %

Частоты major_cat

major_cat	Частоты	% от общего количества	Совокупный %
Соціально-гуманітарні	52.00	72.2 %	72.2 %
Технічні	13.00	18.1 %	90.3 %
Природничо-прикладні	7.00	9.7 %	100.0 %

Частоты edu_parents

edu_parents	Частоты	% от общего количества	Совокупный %
Середня	2.00	2.5 %	2.5 %
Фахова передвища	8.00	10.0 %	12.5 %
Вища	64.00	80.0 %	92.5 %
Науковий ступінь	4.00	5.0 %	97.5 %
Інша	2.00	2.5 %	100.0 %

Частоты dig_lit_parents

dig_lit_parents	Частоты	% от общего количества	Совокупный %
Низька	5.00	6.3 %	6.3 %
Середня	27.00	33.8 %	40.0 %
Висока	32.00	40.0 %	80.0 %
Дуже висока	16.00	20.0 %	100.0 %

Описательные статистики

	N	Пропущено	Среднее	Медиана	SD	Минимум	Максимум
age	80	0	19.95	20.00	1.862	17.0	26.0
gndr	80	0	1.77	2.00	0.449	1	3
study_year	72	8	2.89	3.00	1.369	1	6
major_cat	72	8	1.38	1.00	0.659	1	3
edu_parents	80	0	2.95	3.00	0.593	1	5
dig_lit_parents	80	0	3.74	4.00	0.853	2	5
wealth_index	80	0	2.29	2.00	1.304	0	5